

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2015

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Romana Štěpánová

Alternativní pedagogická koncepce Montessori

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce:
Doc. PhDr. Jiří Dvořáček, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2013-2015

DIPLOMA THESIS

Romana Štěpánová

Alternative pedagogical conception Montessori

Prague 2015

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Doc. PhDr. Jiří Dvořáček, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Romana Štěpánová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu diplomové práce Doc. PhDr. Jiřímu Dvořáčkovi, CSc., za profesionální vedení, podporu, konzultace a vlídný, osobní přístup.

Anotace

Diplomová práce se ve své teoretické části zabývá vývojem vzdělávání v průřezu od prvopočátků po současnost, historickými a současnými koncepcemi vyučování a vznikem alternativních škol. Podrobněji se věnuje historii montessoriovské pedagogiky, nastiňuje život její zakladatelky, Marie Montessori a charakteristikou dítěte mladšího školního věku. Praktická část představí projekt „O Praze“, jeho přípravu, realizaci a v závěru je v průzkumu zpracován didaktický test a řízený rozhovor. Analýza testu a rozhovor s učitelkou z montessori třídy odpovídají na otázky montessori pedagogiky.

Klíčová slova

Alternativní pedagogické koncepce, alternativní školy, cíle vzdělávání, elipsa, formy vzdělávání, metody vzdělávání, pedagogika montessori, principy montessori pedagogiky, rozhovory, senzitivní fáze, třístupňová lekce.

Annotation

This thesis in its theoretical part deals with the development of education in cross-section from the beginnings to the present, historical and contemporary conceptions of teaching and the development of alternative schools. It dwells on the history of the Montessori approach, outlines the life of its founder, Maria Montessori and characteristics of primary school children. The practical part presents the project „About Prague“, its preparation, implementation and at the end of the survey is processed didactic test and the interview. Analysis of the test and an interview with a teacher montessori classes correspond to questions Montessori pedagogy.

Key words

Alternative pedagogic concept, alternative schools, educational objectives, ellipse, forms of education, methods of education, montessori pedagogy, principles of montessori pedagogy, interviews, sensitive phase, three-tiered lessons.

OBSAH

OBSAH	8
ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DĚJINY PEDAGOGIKY A VZDĚLÁVÁNÍ	11
2 ALTERNATIVNÍ PEDAGOGICKÉ KONCEPCE	14
3 HISTORIE MONTESSORI	22
3.1 Maria Montessori a její život	22
3.2 Montessori pedagogika a její principy	24
3.3 Možnosti montessori vzdělání pro učitele a rodiče v ČR	28
3.3.1 Mezinárodní organizace Montessori	28
3.3.2 Společnost Montessori	30
4 DÍTĚ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	34
5 ÚVOD PRAKTICKÉ ČÁSTI	38
5.1 Cíl praktické části	38
5.2 Základní škola Na Dlouhém lánu	39
5.3 Hypotéza	40
5.4 Metody průzkumu	40
6 PROJEKT O PRAZE	41
6.1 Realizace projektu	43
6.1.1 Další aktivity k tématu	49
7 ANALÝZA DIDAKTICKÉHO TESTU	60
8 VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU	70
ZÁVĚR	74
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	76
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	78
SEZNAM PŘÍLOH	80

ÚVOD

Výkonnost státu je plně závislá na kvalitě vzdělání občanů. Jejich vliv se odráží nejen ve výši HDP na obyvatele, ale také na kulturnosti a morálce obyvatel. Ale aby bylo možné trend růstu udržet, musí se obyvatelstvo vyvíjet. S jeho vývojem tedy musí jít ruku v ruce i modernizace vzdělávání. Ovšem pouze budoucnost ukáže, zda se vzdělávání ubírá správným směrem, či nikoli.

Nedávno minulé doby byly ovlivněny zejména vlivem socialistického zřízení, kterému se muselo podřídit i školství. Změny nastalé po roce 1989 přinesly postupnou změnu vzdělávání, ale i celé společnosti. Tyto změny jsou charakteristické tím, že se postupně přechází od zažitých osnov k různým vzdělávacím alternativám. Z dnešního pohledu již můžeme říct, že alternativní výchova má v ČR již svou tradici a musí se k nim přistupovat, jako k plnohodnotnému vzdělávacímu systému i přes to, že jsou většinou populací stále vnímány jako nové a zbytečně novátorské.

Důvodem, který autorku diplomové práce (dále jen DP) vedl k výběru tohoto tématu je to, aby se otevřel i jiný pohled na alternativní výukové metody. Kromě jiného bude v DP popsáno to, jaké nové metody se používají. Dále pak bude popsán hodnotící systém žáků a v neposlední řadě se bude zabývat tvořivou stránkou žáků tak, aby se plně rozvíjela jejich tvůrčí osobnost. Výsledkem této DP by mělo být prokázání přínosu metody Montessori a její konfrontace s "běžnými" třídami prvního stupně základní školy v Praze 6.

Práce jako taková má dva základní logické celky. Prvním z nich je teoretická část, která ukazuje vývoj vzdělávání v průřezu od prvopočátků po současnost, historickými a současnými koncepcemi vyučování a vznikem alternativních škol, jaké se mohou použít alternativní pedagogické metody doplněné o jejich koncepcce. Třetí podkapitolou teoretické části bude historie metody Montessori a její využití. Poslední část teoretického bloku pak bude věnována charakteristice dítěte mladšího školního věku. Druhá hlavní část práce je založena na praktickém průzkumu, který proběhl v Montessori třídě a "běžné" třídě Základní školy Na Dlouhém lánu v Praze 6. Během průzkumu budou shromážděny materiály z projektu „O Praze“ a pomůcky, jež byly připraveny autorkou pro tento projekt. Nedílnou součástí praktické části průzkumu jsou také záznamy z rozhovorů s třídní učitelkou, didaktický test a záznamy ze samotného vyučování.

Mladší školní věk je stěžejní pro rozvoj dítěte. Zejména v tomto věku záleží na tom, jak učitel připraví žáka pro další životní rozvoj. I proto jsou v dnešní době tyto alternativní školy tak atraktivní. Nejen žákovi, ale zejména rodičům poskytují možnost si svobodně volit mezi různými typy škol. Proto je důležité, aby škola respektovala potřeby žáka společně s představami rodičů. Alternativní výukové metody by měly brát v potaz to, že každé dítě je individuální osobnost a tak je k žákům také potřeba individuálně přistupovat. Tato revoluční myšlenka se snaží o překonání nedostatků tzv. tradičních škol. Tyto novátorské metody se projeví například tím, že se mění organizace vyučovacího procesu, ale i změnou postoje vyučujícího. Správný vyučující by totiž měl být schopný se přizpůsobit individualitám žáků a podpořit jejich přednosti a aktivitu. Ovšem je nutné mít na paměti, že vytvoření takovéto "ochranné bubliny" okolo žáka může vést v pozdějším věku k tomu, že se bude v dnešním fyzicky a psychicky náročném světě těžko prosazovat.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DĚJINY PEDAGOGIKY A VZDĚLÁVÁNÍ

Způsoby a cesty jak co nejefektivněji vzdělávat se snažili lidé hledat po celá staletí. Některé myšlenky lze i dnes najít v současné tzv. alternativní pedagogice.

Poznatky o výchově z raných dob nejsou příliš pestré. Určitý náhled nám dává archeologie a prehistorie, ale v tu dobu se jednalo převážně o nezáměrné (funkcionální) působení. K záměrnému působení docházelo v rámci rodiny nebo kmene při tzv. iniciačních obřadech. Pravděpodobně můžeme poprvé zmínit jakési učitele – osoby pověřené přípravou mládeže k obřadu. Postupem času došlo k sociálnímu rozvrstvení na majetné a nemajetné či vládnoucí a ovládané. Tyto změny měly dopad i na výchovu.

Ve starověku ze zemí Starého východu jsou doloženy existence prvních výchovných institucí, s čímž souvisí i vznik písma (v tu dobu obrázkové či hieroglyfické). Evropský kontinent byl výrazně ovlivněn řeckořímskou kulturou, která byla postavena na filozofii a vědě. V Athénách došlo k rozdělení výchovy na soukromou a státní, podle společenského postavení a pohlaví. Obsah studia se lišil podle osobnosti učitele a nebyl sjednocen. Ve věku antiky filosofové pro oblast pedagogiky rozvíjí názor nahrazení soukromého vzdělání státním podle periodizace vývoje lidského jedince. Změna na státní výchovu přinesla sjednocení vyučovacích předmětů, řadu výhod pro rozvoj žáka a mimo jiné i kladla důraz na osobní předpoklady učitele, který má být vzorem pro své žáky vzděláním i chováním.

Výchova a vzdělání ve středověku úzce souviselo s křesťanským náboženstvím. Byly založeny instituce pro vzdělávání kněží a učitelů křesťanského náboženství. Následovaly klášterní, katedrální a farní školy. Od 12. století byly zakládány univerzity. Snahy o osamostatnění vzdělání od církve vedly ke vzniku městských škol (lze přirovnat k dnešním základním školám) a poté i tzv. dětinské či pokoutní školy, které se zaměřovaly na český jazyk, místo na latinu. Ve 14. století se výrazně změnily metody výchovy v tzv. humanistické výchově, která dala základ vzniku humanistické střední školy, humanitního gymnázia. Tento typ školy bez výrazných změn přetrval do dnešní doby. Objevily se také myšlenky na veřejný typ školy pro chlapce i dívky s povinnou docházkou.

Koncem 16. století byly u nás zakládány latinské školy jednoty bratrské, kterou absolvoval také Jan Amos Komenský, který je považován za zakladatele pedagogiky jako vědy, kterou výrazně obohatil nejen o výchovné a vyučovací metody. Významná reforma školství proběhla za vlády Marie Terezie, kdy bylo školství prohlášeno za státní organizaci a mimo jiné byla zavedena povinná šestiletá docházka, následně prodloužena na osmiletou. V té době již fungovala i osmiletá gymnázia. Prohlubovalo se i vzdělání na středních odborných školách a vzdělání učitelů.

Jak uvádí Dvořáček (2009), v historickém přehledu názorů na vzdělávání a výchovu se vytvořily následující koncepte vyučování:

1. **Koncepce dogmaticko deduktivní** – používána v období středověké scholastiky, cílem bylo odvozování poznatků z obecných soudů a ne ze zkušeností (např. z Písma svatého)
2. **Koncepce slovně názorná** – zakladatelem je J. A. Komenský, zdůrazňuje názornost a smyslové vnímání, vše vychází z přírody a pozorování života
3. **Koncepce verbálně reprodukční** – typická pro středověk, ale objevil se znovu v 19. století, je založená na slovním vyučování, memorování bez porozumění a bez získání potřebných představ.
4. **Koncepce spojení školy se životem** – základem této koncepce jsou individuální zkušenosti žáka založené na jeho praxi, vychází z pragmatické pedagogiky, kterou John Dewey (1859 -1952) označil jako instrumentalismus.
5. **Koncepce programového vyučování a učení** – vychází z behavioristické psychologie. *„Základní myšlenkou je zpracování učiva do programu, který si žák osvojuje v krátkých krocích, na základě vlastního tempa a je přitom nepřetržitě informován o průběhu svého učení – princip zpětné vazby. Nositelem programu může být učebnice, trenážér, počítač a jiné technické prostředky.“* (Dvořáček, 2005, s. 132). Tato forma je efektivní při samostudiu.
6. **Koncepce problémového vyučování a učení** – žák se učí stanovit problém a jeho řešení přímo z dané problémové situace, vede k samostatnosti v procesu učení a bývá kombinováno se skupinovým či individuálním vyučováním.
7. **Koncepce rozvíjecího vyučování** - vzniká ve 30. letech 20. století, vychází z teorie běloruského psychologa L. S. Vygotského (1896 – 1934), podle níž má vývoji dítěte předbíhat učení. Na řadě experimentů potvrdil, že i mentálně retardovaný jedinec může při vhodné stimulaci rozvíjet abstraktní myšlení. V 70. letech navázal na tuto teorii L.V. Zankov – ruský pedagog, který vedl experimenty ve vyučování rodného jazyka a matematice.

Všechny tyto uvedené koncepce se mohou i vzájemně doplňovat.

Vznikem samostatného Československa došlo k demokratizaci školství, až na období druhé světové války. Po té došlo k vysokoškolskému vzdělání všech učitelů a k prodloužení povinné školní docházky na devět let. Od roku 1948 s uplatňováním ideologických cílů marxismus-leninismus, až do roku 1989 se měnila vzdělávací soustava i v návaznosti na hospodářskou situaci v zemi. Měnila se zejména délka povinné školní docházky a požadavky na žáky v jednotlivých vzdělávacích stupních. Zásadní obrat nastal v roce 1990, novým školským zákonem, který stanovil délku povinné školní docházky na devět let a umožnil i vznik soukromým školám. O pět let později byly zřízeny praktické školy a vyšší odborné školy a rozděleny studijní programy na bakalářské a magisterské na vysokých školách. Ucelenou koncepci vzdělávací soustavy zajišťují od roku 2004 Rámcové vzdělávací programy, které jsou pro každý obor na všech stupních základních škol, jak uvádí Dvořáček (2005). Pro vzdělávání seniorů vznikly Univerzity třetího věku, které jim umožňují další začlenění do sociální společnosti, princip rovnosti a spravedlivého přístupu ke vzdělávání.

2 ALTERNATIVNÍ PEDAGOGICKÉ KONCEPCE

Pojem alternativní je odvozený z latinského slova alter, což v překladu znamená „jiný“.

Alternativní školy by měly být školy, které uplatňují jiné obsahy vzdělávání, jiný vyučovací proces a vytvářejí jinou atmosféru ve vztahu učitel a žák.

„Alternativní vzdělávání je obecný termín označující takové školní vzdělávání, které je odlišné od vzdělávání nabízeného státem nebo jiným tradičními institucemi; alternativní školy jsou obvykle (nikoliv nezbytně) spojeny s radikálními koncepcemi vzdělávání, jako je např. odmítání formálního kurikula či formálních metod výuky.“ (Průcha, 2004, s. 17)

Koncem 18. a začátkem 19. století začal do většiny evropských zemí pronikat stát do správy a řízení škol. Školy byly rozděleny na veřejné (státní) a soukromé (církvní). V první polovině 20. století přišla snaha vytvořit tzv. volnou školu, která by měla být nestátní, veřejnou školou a současně bez vlivu církve.

Dvořáček (2005) uvádí, že v 60. letech 20. století vznikají v Evropě alternativní pedagogická hnutí:

- **hnutí za antiautoritativní výchovu** – stoupenci tohoto hnutí požadují větší porozumění dítěti před autoritou a potlačováním potřeb a sebevědomím dítěte.
- **hnutí za odškolení a svobodné školy** – nesouhlasí s oficiální státní školou, s jejími názory na společnost, rituálním vysvědčením oproti snaze vést výchovu ke skutečnému charakteru lidských vlastností. Řešením je nahradit státní školu školou svobodnou, nezávislou na státu, bez povinné docházky a pevných učebních osnov – možnost pro vzdělání negramotného obyvatelstva
- **hnutí antipedagogika** – vzniklo v Německu v roce 1975, odmítá dosavadní výchovu i vzdělávací instituce (výchova je manipulační teror)
- **černá pedagogika** - také nesouhlasí s výchovnými postupy a dále odmítá odpovědnost vychovatele za názory a chování dítěte. Tento „požadavek antipedagogů lze považovat za extrémní individualistický liberalismus“ (Dvořáček, 2009, s. 56). Dle zákonných ustanovení odpovědnost za vývoj dítěte zůstává na rodičích.

S příchodem 20. století přichází i nový pohled na výchovu a vzdělávání. V důsledku globalizace světa se názory na pedagogiku rozdělují do mnoha proudů, které si mnohdy protirečí, ale myšlenku mají stejnou – kritiku dosavadního školství.

Toto období bývá označováno jako hnutí nové doby nebo také jako reformní pedagogika. Nevyhovující a kritizovaný se stává mechanický způsob učení, direktivní přístup, pasivita žáků, učení se nazpaměť a potlačování individuality žáků. Hraniční pojetí tohoto způsobu se nazývá pedocentrismus, podle Johna Deweye. Dítě je označováno jako slunce, kolem kterého se má točit pedagogika se svými prostředky, aniž by do procesu zrání dítěte kdokoli a jakkoli zasahoval.

Kritiku tradiční, staré školy a výchovy v herbartovském smyslu uvádí Singule (1992) ve své publikaci následovně:

- mechanický způsob učení, založený na pouhém vštěpování látky do paměti žáků, kteří jsou pouze pasivními konzumenty
- starou školu zcela ovládá učitel a učební látka je stanovená shora, schválené učebnice a osnovy, jakýkoliv odklon od nich nebyl přípustný
- vyučování probíhá bez ohledu na individualitu, potřeby a zájmy dítěte
- koncepce vyučovacího obsahu je strnulá
- vyučovací metody nepřipouští osobitost dítěte jako jednotlivce
- hodnocení probíhá formou stresujícího zkoušení, náročná kontrola
- zavedený systém neuspokojuje základní potřeby dítěte, potlačuje potřebu pohybu a činnosti
- abstraktní výklad nerespektující individuální zvláštnosti dítěte

Společným východiskem novodobých alternativních škol je kritika dosavadního školství, které se jeví jako:

- převážně intelektualistické, nekomplexní, zaměřené na intelektuální, emotivní a volní stránku jedince
- jednostranně orientované na učení a podceňující rozvoj tvůrčích schopností s nepřiměřeným pracovním a životním režimem školy
- nedoceňující pracovní činnosti s malým zřetelem k estetickým, tělesným a zdravotním aspektům výchovy

- necitlivé vůči dítěti s jednostrannou autoritativní výchovou, založenou na poslušnosti, s přemírou drilu a nátlaku
- izolované od života, rodiny i od kulturních institucí
- obětující současný život dítěte sporné a nejisté budoucnosti

Ve světě se vyvinulo velké množství typů a druhů alternativních škol. Uvedme 5 základních rysů stručné a obecné charakteristiky alternativní školy, jak uvádí Průcha (1996):

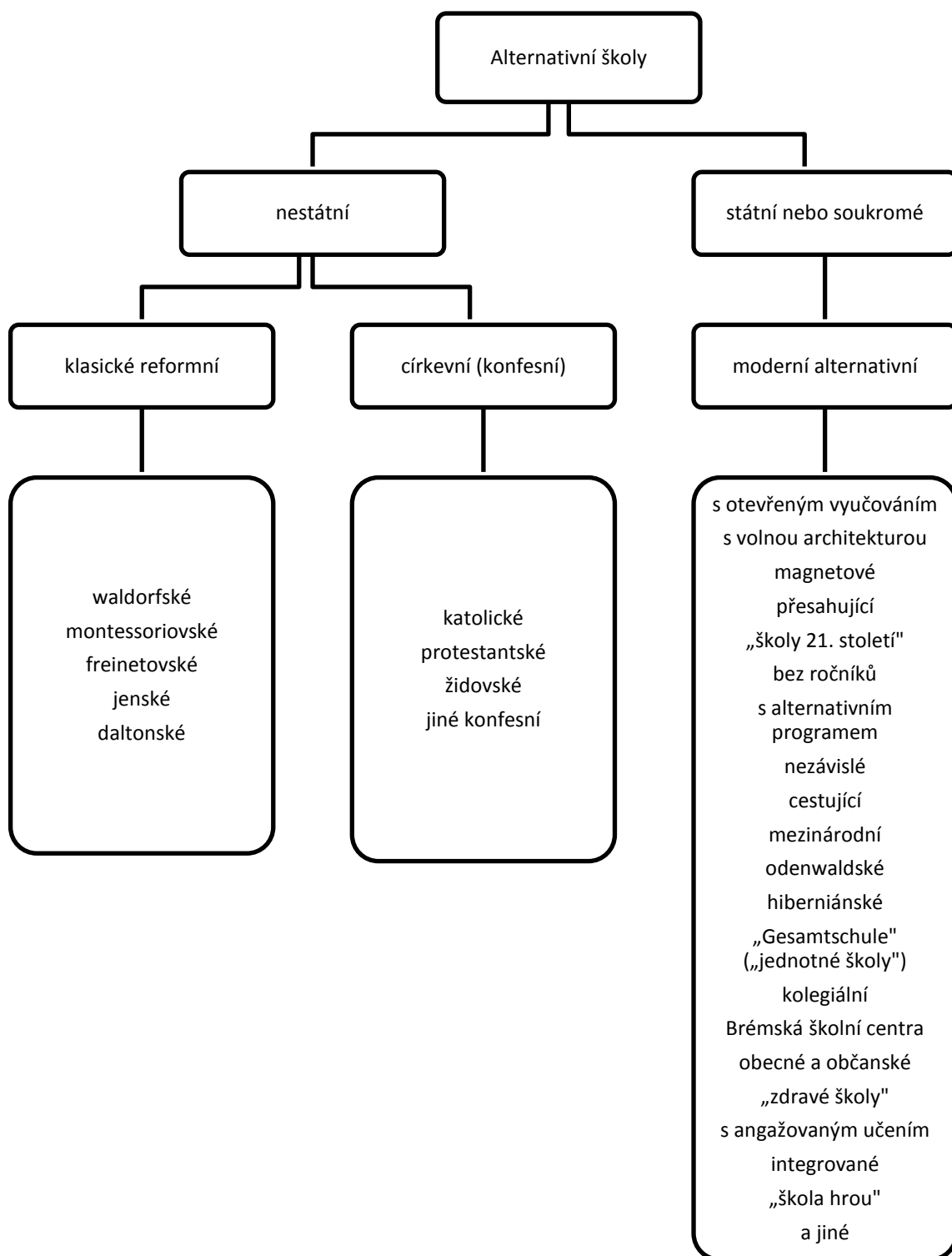
- **Pedocentrismus** – výchova se zaměřuje na osobu dítěte a výchovné činnosti jsou vykonávány v souladu s jeho individualitou
- **Škola je aktivní** – kreativní umělecká činnost a tělesný rozvoj spolu s různými vyučovacími formami (rozhovor, skupinová i individuální práce) jsou nepostradatelnou součástí výchovného procesu
- **Komplexní výchova** – škola usiluje o rozvoj intelektuální složky rozvoje stejně jako emočního a sociálního rozvoje jedince
- Škola jako „**živé společenství**“ – škola spolupracuje při tvorbě forem a postupů výchovy a vzdělávání s žáky, rodiči i učiteli
- Škola je chápána podle principu „Par la vie – pour la vie“ neboli „**z života pro život**“ – cílem školního vzdělávání je zapojit žáky do světa práce a usilovat o rozšíření edukačního prostředí nad rámec školní třídy

Některé uvedené charakteristické rysy alternativních škol se dnes samozřejmě shodují i s cíli nealternativních škol. Výše uvedené charakteristiky jsou vlastnostmi alternativních škol, důležité jsou však také funkce těchto škol (za jakým účelem vznikají a jak pracují). Alternativní školy by měly nahradit určité nedostatky a potřeby, které nemohou uspokojit státní školy. Dále by měly zajišťovat potřebnou pluralitu vzdělávání. Státní školský systém zabezpečuje vzdělávání pro velkou skupinu populace, a proto musí být do jisté míry jednotný a standardní. Variabilitu vzdělávacích institucí rozšiřují jak alternativní tak státní školy. Nejdůležitější funkcí alternativních škol jsou inovace v organizaci vzdělávacího procesu (metody výuky a komunikace) a v obsahu vzdělávání (netradiční vyučovací předměty, inovace ve způsobech prezentace aj). Ne vždy je možné přenést inovace z alternativních škol do škol běžných, ač by to bylo samozřejmě žádoucí, ale nevytvořme si mylnou představu, že vše co je alternativní je

pozitivní. Celé alternativní školství je (jako i jiné fenomény vzdělávání) plně diskutabilních a rozporuplných rysů.

Průcha (2004) uvádí typologie alternativních škol, viz Obrázek č. 1

Obrázek 1: Typologie alternativních škol

Zdroj: Jan Průcha (2004)

Jak uvádí Průcha (2004) jedno z možných výše uvedených třídění alternativních směrů není však vyčerpávající. Můžeme tam přidat malotřídky, domácí vyučování a dnes existují i další formy předškolní výchovy dětí – lesní školky, firemní školky, dětské skupiny atd.

Hlavním smyslem alternativních postupů je respektování svobody dítěte. Ne vždy však toto pojetí splní očekávání. Jsou zde určitá rizika – přeceňuje se samostatnost dětí, není dostatečně respektována zásada soustavnosti, protože se vychází z toho, že dítě si má samo vybírat činnosti a určovat si tempo a proto myšlenka svobody může být v něčem i riziková. Dalším rizikovým faktorem může být nepoužívání učebnic. Za úvahu jistě stojí i zřizovatel školy a s tím související školné. Ve většině případů alternativních škol se jedná o školy soukromé. V některých případech jde o školská zařízení zřizovaná MŠMT, jiným ministerstvem, krajem či obcí. V případě škol soukromých se školné pohybuje v řádech tisíců až desetitisíců.

Tabulka 1: Výše školného na některých montessori školách, namátkou vybraných ze seznamu škol uvedených na stránkách www.montessoricr.cz

název školy	město	Kč/rok
ZŠ Duhovka	Praha	160 000,- Kč
Viva Bambini	České Budějovice	70 000,- Kč
Montessori Kampus	České Budějovice	75 000,- Kč
The International School of Prague	Praha	315 000,- Kč
ZŠ Za alejí	Uherské Hradiště	8 400,- Kč
ZŠ Na Dlouhém lánu	Praha	6 000,- Kč
ZŠ Liberec	Liberec	15 000,- Kč
Montessori Mozaika	Mnichovice	58 000,- Kč

Zdroj: www.montessoricr.cz [online]

Rizikem alternativních škol bývá i jejich vybavenost specifickými materiály, což je u každé školy velmi individuální. Za zamyšlení stojí také odborná vzdělanost učitelů a všech pedagogických pracovníků, propojenost všech předmětů, včetně cizích jazyků.

V montessori třídách v ČR jsou žáci rozděleni do tříd, alespoň částečně věkově mixovaných, případně spolupracují dva ročníky po sobě jdoucích. Míra svobody při volbě aktivit se může lišit, téměř vždy ale v montessori školách existuje časový harmonogram. Většinou je dopoledne vymezené pro učební aktivity a odpoledne je více zaměřeno na výchovy – hudební, tělesná. Žák tedy nemá plnou kontrolu nad svým časem, ale musí se přizpůsobit časově a většinou je i výběr aktivit omezený.

Autorka shledává jako hlavní pozitiva v montessori výuce:

- nepoužívá se hodnocení známkami
- obecně platí, že probíraná látka je vysvětlována v rámci širšího kontextu
- školy se snaží vyhnout klasickým učebnicím
- žáci se učí na základě pokročilejší a propracovanější pedagogiky
- žáci mají alespoň částečnou kontrolu nad stráveným časem ve škole

negativa montessori výuky:

- časová organizace dne (ideálně by se mělo řídit zájmy dítěte, neměl by být rozvrh ani pevně daný začátek a konec vyučování)
- výběr aktivit je více či méně omezený
- žáci se musí pohybovat v rámci třídy (nemusí platit u odpoledního programu)
- žáci jsou věkově roztřídění
- organizování času
- žák se musí dostavit do školy v přesně stanovený čas
- existence učebních osnov
- většina předmětů bývá povinných
- třídy jsou řízeny učiteli, ne žáky

Na negativa se lze dívat z několika úhlů. Autorka se zamýšlí z pohledu člověka, který vidí v alternativních školách novou cestu ke vzdělání a konkurenci ke školám klasickým. Maria Montessori vyzorovala, že děti se mnohem lépe učí od jiných dětí než od dospělých a proto by měly být školní třídy věkově smíšené – autorka shledává jako negativum věkové roztřídění žáků. Hlavním aktérem nejen v procesu učení ale vůbec celé organizace dne či výběru činnosti mají být děti. Kdo jiný nejlépe ví, kdy ho co zajímá a tak by bylo vhodné, nechat na dítěti, ať si vybere činnost, která ho právě zajímá a věnuje se jí, dokud neuspokojí své potřeby. Toto je další negativum, které autorka v současných montessori školách shledává. Na učitele je tlak, aby splňoval osnovy určené pro daný ročník. Zároveň je učitel nucen dodržovat rozvrh, neboť v dnešní „jazykové době“ dochází do většiny tříd učitelé na cizí jazyky jen na určitou hodinu několikrát týdně. S tím souvisí také volba předmětů. Je nemyslitelné, že by se dnešní žák nevěnoval vůbec nějakému předmětu, přestože by se k němu např. po půl roce vrátil. Také volba pomůcek a materiálů ve třídách je limitována. Žáci by měli mít možnost ke každému tématu či oblasti si vybrat odpovídající aktivitu. Výběr z aktivit je v každé škole individuální, ale v podstatě je vždy více či méně omezený. Celkem tedy

vyplývá, že přestože se učitelé všemožně snaží ustoupit do pozadí, stále jsou ve třídách učiteli, kteří chod třídy tak jako tak řídí a nejsou jen tichými pozorovateli tak, jak tomu chtěla M.M.

3 HISTORIE MONTESSORI

Pedagogika nazvaná podle italské lékařky Marie Montessori (dále jen M.M.), nazývaná také montessoriovská pedagogika, vznikla na počátku 20. století. Původním záměrem bylo zabavit děti z nižších dělnických vrstev, mnohdy označované jako děti „nevzdělavatelné“. Její cílovou skupinou byly mentálně postižené děti, kterým chtěla zajistit přirozený vývoj, a proto se jim snažila vytvořit normální edukační prostředí. V „Domě dětí“, který založila, vycházela hlavně z pedocentrismu, z vlastních pozorování, ze zkušeností získaných při práci s duševně postiženými dětmi a ze zásad Jana Ámose Komenského. Přístup a metody M.M. měly velké úspěchy a netrvalo dlouho a montessoriovská pedagogika získala na oblibě. U nás se reformní pedagogika začala rozvíjet už v období první republiky. Jediný spis M. Montessori s názvem Příručka vědecké pedagogiky byl přeložen a vyšel právě v tomto období. Nacistická okupace znemožnila rozvinout tento pedagogický systém a šíření reformních myšlenek byl přerušeno na více jak 50 let. Po převratu v roce 1989 u nás začaly vznikat první mateřské školy Montessori. V současné době je montessori přístup populární. Generace rodičů dnešních malých dětí upřednostňují individuální přístup a hledají nové cesty ve vzdělání svých dětí. Vzniká mnoho školek i prvních stupňů škol základních, postupně se připravuje také druhý stupeň ZŠ a školy střední. Principy montessori pedagogiky jsou dnes uplatňovány na více jak třiceti základních a sedmdesáti mateřských školách v celé ČR.

3.1 Maria Montessori a její život

O životě M.M. se rozepisuje ve své knize Šebestová, Švarcová (1996).

Maria Montessori, jak naznačuje její jméno, byla Italskou rodačkou z města Chiaravelle. V něm se narodila 31.8.1870 velmi vzdělané matce Renilde, která následně velmi významně ovlivnila celý život malé Marii. Matka ji také přivedla na myšlenky patriotismu, osvobozené a sjednocené Itálie. Z malé Marie se ovšem nestala revolucionářka, ale naopak se vydala zejména na cestu sociální smířlivosti a pochopení. Své neobyčejné nadání poděděné po matce Marie využila a jako střední školu vystudovala přírodovědecko-technickou fakultu v Římě a vzdělání prohloubila na lékařské fakultě.

Dokonce byla Maria Montessori natolik nadanou studentkou, že se stala úplně první ženou, jež vystudovala medicínu v celé Itálii. Svůj kariérní život velmi záhy zasvětila asistentství na Univerzitní psychiatrické klinice v Římě. Nejednalo se ovšem o práci čistě psychologickou, ale Marie se zaměřovala zejména na studium dětských nervových nemocí a výchovu mentálně postižených dětí, nejen na domácí klinice, ale dokonce i zahraničních sanatoriích. Při hloubání mezi výsledky jejích kolegů se velmi často setkávala se závěry francouzských lékařů Jeana Maria Itarda a Edoarda Séguina. Výsledky těchto lékařů doplněné o vlastní bádání vedli k tomu, že vytvořila takzvanou modelovou školu (modellschule), jež se zabývala specifickými metodami výuky a výchovy duševně zaostalých dětí. Princip modellschule byl takový, že se sestávala ze třídy pro 22 dětí, ale zároveň také plnila funkci výcvikového střediska pro vzdělávání učitelů pracujících s postiženými dětmi. Maria měla natolik významné postavení, že jí bylo dovoleno tuto školu řídit a případně si i upravovat didaktické osnovy. Kromě toho také vedla v letech 1904 – 1908 katedru antropologie v Římě.

Další kariérní růst M.M. vedl k tomu, že 6. Ledna 1907 založila Dům dětí, který složil pro předškolní děti z nemajetných rodin. V této instituci poprvé praktikuje takzvanou smyslovou výuku, která zdánlivě snadnými praktickými úkoly, jako jsou utírání prachu či zametání, pořídila převést ke správným návykům počítání a později i čtení a psaní i přes to, že původně měly tyto relativně snadné úkoly být primárně určeny pouze pro retardované děti. M.M. však dokázala z pozorování malých žáků výtěžit mnohé pro její pozdější kariéru nepostradatelné výsledky, které ji přivedly k zásadnímu životnímu zlomu. V roce 1908 totiž opustila všechny univerzitní a lékařské aktivity. Tento zásadní životní zlom vyústil v to, že začala vést svoji téměř čtyřicetiletou přednáškovou činnost.

Po skončení vědeckých činností v Římě M.M. založila takzvanou Operu Montessori, která měla poslání šířit pedagogické metody zjištěné M.M. Výsledky provozování Opery Montessori byly natolik působivé, že již po jednom roce byly sepsány a vydány v díle *Metody vědecké pedagogiky užití ve výchově v dětských domovech*. Toto dílo lze bez příkras prohlásit mekkou výchovných prací, už jen proto, že byla přeložena do více jak dvaceti jazyků. Vliv tohoto díla a celoživotní práce Marii Montessori ocenil i mezinárodně uznávaný Sigmund Freud tím, že v roce 1936 založil ve Vídni organizaci nesoucí název Montessori-Institut. Bohužel krátce na to přišlo období druhé světové války, kdy vedoucí nacistická mašinerie vyhlásila nenávist vůči postiženým tak silou, že v Německu a Rakousku byly knihy M.M. páleny a v Itálii její školy zavřeny. Nacistický nátlak přivedl i M.M. k odchodu do exilu. Ten nastal v roce

1939. M.M. pak žila až do roku 1949 v Indii. Do Evropy se definitivně vrátila až roku 1949. Podzim svého života pak strávila v Holandsku, kde 6. května 1952 umírá.

3.2 Montessori pedagogika a její principy

Montessori pedagogika dosáhla mezinárodního rozšíření. Už v roce 1929 byla založena mezinárodní společnost (Association Montessori Internationale – AMI), která propaguje toto alternativní hnutí. Nejvíce se Montessori školy rozšířily v Německu a Nizozemí, a to jak v soukromém, tak i ve veřejném (státním) školství. Většinou jde o mateřské školy a základní školy.

Mnozí současní výrobci učebních pomůcek v západní Evropě označují své výrobky jako didaktický materiál koncipovaný v duchu zásad pedagogiky M. Montessori. Tento materiál je předváděn na velkých výstavách – např. každoročně na výstavě Didacta v Dusseldorfu. Tím se pedagogické ideje Montessori šíří v řadě škol, které se mezi alternativní nepočítají.

Také v České republice existují mateřské a základní školy, které využívají prvky Montessori pedagogiky. Ojedinělou publikací je příručka „Marie Montessori aktuálně“, která se zabývá možnostmi aplikace montessoriovské koncepce v české škole.

V pedagogice podle Marie Montessori jde především o využití vnitřní motivace a přirozené zvědavosti dětí. Děti si samy stanoví pravidla, podle kterých se řídí. Učitel není učitelem v pravém slova smyslu, ale je spíše nenápadným pomocníkem, jehož úkolem je připravit pro děti podnětné prostředí a nabízet jim zajímavé materiály. Vždy se postupuje od konkrétního k abstraktnímu a využívají se různorodé pomůcky připravené speciálně pro danou činnost.

Děti nejsou hodnoceny, srovnávány a už vůbec ne klasifikovány. Nové poznatky získávají pro sebe, pro život. Na vysvědčení se zpravidla píše slovní hodnocení.

Jak uvádí Ludwig (2008), činnosti v montessori jsou rozděleny do několika okruhů: Praktický život, smyslový materiál, řeč a jazyková výchova, matematika, kosmická výchova.

Praktický život – aktivity napomáhají dítěti k samostatnosti, nezávislosti a sebejistotě. Patří sem vše, s čím se bude setkávat v každodenním životě. Např. naučí se samo si nalít vodu do sklenice, učí se přesýpat, přelévat, používat lžíci, trychtýř, pinzetu, pipety, houby, hadry, smetáček a lopatku, učí se strouhat, krájet, vykrajovat,

provlékat, navlékat, šít, leštit různé povrchy, zalévat květiny, krmit zvířata, nosit židle, stoly, hrníčky, tácky, učí se šroubovat, zatloukat, používat kolíčky, lepidlo, štětec, třídít materiál, stříhat, odemykat, dávat věci zpět na místo atd.

Smyslový materiál – rozvíjí všechny smysly. Ty pomáhají při uchopení a pochopení světa kolem sebe

Matematika – učí dítě přemýšlení, abstrakci, diferenciaci, vztahům

Jazyk a řeč – když umí dítě psát, objevuje nové cesty, jak se začlenit do světa a používat ho

- když umí dítě číst, může získávat další vědomosti z knih, encyklopedií

Pojem „**kosmická výchova**“ zavedla v roce 1936 z řečtiny – Kosmos – řád, pořádek. M. Montessori sama říká, že Kosmická výchova...“má naučit všemu, co je ovocem lidské práce a prokázat připravenost odhodit předsudky v zájmu společné práce pro kosmický plán.“

Kosmická výchova prolíná všemi oblastmi montessoriovské pedagogiky. Pomáhá dítěti stát se nezávislým. Jde o velmi rozsáhlý, objemný koncept, který se neustále rozvíjí, tak jak se vyvíjí společnost. Zabývá se postavením člověka v kosmu i ve společnosti a pochopením vzájemných souvislostí. Toto pochopení má přivádět k převzetí odpovědnosti ke všemu, co je na Světě (příroda, kultura, život).

Mezi další pojmy, které jsou s pedagogikou montessori neodmyslitelně spojené zmiňuje Ludwig (2008):

- **Senzitivní fáze** - jsou období důležitá pro rozvoj a chápání určitých činností dítěte např. senzitivní fáze rozvoje pohybových činností, řeči, morálního cítění atd. Edukační prostředí musí splňovat vnitřní potřeby dítěte.

- **Polarizace pozornosti** je fenomén, dlouhé soustředění na určitou činnost, dokáže již malé dítě. Jde o vnitřní rozvoj dítěte. Úloha vychovatele vychází z požadavku dítěte: „Pomoz mi, abych to mohl udělat sám“.

- **Věkově smíšené skupiny** (slučování dětí různého věku) mají vliv na vytváření sociální jednoty. Jednotlivci se učí harmonickému soužití a respektu k ostatním subjektům.

- **Připravené prostředí** – velké množství materiálu z různých oblastí zpracované trojrozměrně, v obrázcích i graficky. V praxi jsou to ve třídě např. květiny, drobná zvířátka, kalendář přírody, hodiny, pozorovací stůl, stůl pokusů. Venku jsou to např. krmítka, kompost, záhonky, lapače hmyzu...

- **Postup od konkrétního k abstraktnímu** – postupuje se od konkrétní zkušenosti, přes práci s obrázky, práce s obrázky a názvy, záznamy experimentů, práce se symboly. Než se dítě dostane k vývoji např. žáby, musí projít tímto postupem:

Živá žába - pozorování

Třídění – druhy žab na obrázcích

Párování – obrázky druhů žab

Části těla – jednotlivé názvy (obrázky)

Vývoj žáby – nejlépe jako leporelo (posloupnost)

- **Elipsa** - má v pedagogice montessori velmi široké uplatnění. V učebnách bývá namalována či jinak znázorněna na zemi. Je to místo, kde se děti a učitelé schází, aby se pozdravili, popovídali si, něco si ukázali nebo se rozloučili. Na elipse se také děti učí najít svůj vlastní klid, ticho, které pak potřebují ke své práci.

Jak uvádí Ludwig (2008), mezi základní principy pedagogiky montessori můžeme uvést:

Věková přiměřenost

Jedná se o množství předmětů a pomůcek k práci a k manipulaci s nimi. Důležité je nenabízet příliš obtížné nebo naopak lehké činnosti. Velký vliv má přehledné uspořádání pomůcek, snadná manipulace s nimi i bez pomoci dospělého.

Připravené prostředí

Uspořádání pomůcek a materiálů = výzva pro dítě. Patří sem ale i klid, řád – společně vytvořená pravidla. Dítě nemá rádo chaos a nejistotu.

Celostní učení

Vše dávat do souvislostí.

Polarizace pozornosti

Prostředky praktického života normalizujeme dítě – vedeme ho ke koncentraci pozornosti.

„Děti mají schopnost nenechat se ničím vyrušit. Vznikne hluboká vnitřní vazba na daný předmět. To vyžaduje opakování činnosti. Tato soustředěná činnost má pozitivní (normalizační) vliv na dítě. Je otevřenější, veselejší a vyrovnanější.“ (Ludwig, 2008, s. 58)

Svobodná volba práce

Kdy? S kým? Svoboda, ale i zodpovědnost. Buď ta pomůcka, nebo jiná, výběr práce, dokončení, uložení pomůcky.

Respektování senzitivních období

Dítě je vnímavé pro určitou činnost. Poznatky, které v tomto období získá, jsou trvalé.

Absorbující duch

Zralost, jako stupeň připravenosti pro nácvik určité dovednosti. Zralost je individuální, proto výchovná činnost a vzdělávání nemohou být určovány pouze věkem, ale senzitivitou pro danou oblast.

Izolace jedné vlastnosti

Jedná se o didaktický princip, který je potřeba dodržovat při výrobě pomůcek, ale hlavně jejího předkládání dítěti.

Komunikace s dítětem

Mluvit s dítětem – ne na dítě. Škoda každého slova, které dítě neřekne.

„Pomoz mi, abych to dokázal sám“

Dát dítěti prostor, čas. Pomoc poskytnout až když si to přeje. Přílišný zájem dospělého dítě formovat, ukazovat mu správnou cestu, může vést ke ztrátě zájmu dítěte a k přerušení činnosti.

Dítě je tvůrcem sama sebe

Dítě je od počátku jedinečná osobnost v určitém stupni vývoje. Velmi podrobně se této problematice a komunikaci s dítětem věnují autoři v knize Respektovat a být respektován.

Ruka je nástroj ducha

Vše osahat, vyzkoušet. Má to vliv na rozvoj logického myšlení.

Od uchopení k pochopení

Práce rukama je základ pro pochopení, pro rozvoj myšlení a řeči.

Trojstupňová výuka

Práce podle této metodiky je velmi intenzivní a problematika velice rychle osvojitelná. Lze zvolit mnoho variant trojstupňové lekce, při čemž samozřejmě zachováme zásady stupňování obtížnosti pro dítě. Každá „práce“ má svá specifika, lze tedy pro dítě vymýšlet různé otázky a při tom dodržet metodiku výuky.

Práce s chybou

Materiál a pomůcky jsou připraveny tak, aby si dítě mohlo vždy samo zkontrolovat správnost řešení, najít a opravit chybu. Vlastní chyby mu napomáhají k dalšímu učení.

3.3 Možnosti montessori vzdělání pro učitele a rodiče v ČR

V České republice je o vzdělávání metodou montessori v současnosti velký zájem nejen mezi rodiči, ale také mezi pedagogy. Ti mohou získat akreditované vzdělání formou dvou rozdílných metodik. Obě jsou akreditovány MŠMT ČR. První z nich zaštiťuje Mezinárodní asociace Montessori (označována zkratkou AMI). Druhým subjektem je pak Společnost montessori ČR.

Pro učitele na základních školách montessori je vzdělání v montessori pedagogice podmínkou. Nejen, že je poměrně časově náročné (trvá cca 2 roky), ve většině případů se studuje při práci, je také finančně nákladné. Studující si ho hradí sami nebo po dohodě se zaměstnavatelem za zvýhodněných podmínek, např. uzavřením pracovní smlouvy na určitou dobu, během níž je učitel povinen na škole setrvat, nebo část školného škole vrátit.

3.3.1 Mezinárodní organizace Montessori

Mezinárodní asociace Montessori (Association Montessori Internationale - AMI) je mezinárodní organizací, založenou Marií Montessori společně se svým synem Máriem v roce 1929. Cílem asociace je udržet integritu celoživotní práce M. Montessori a zajistit, že i po její smrti budou její myšlenky i nadále šířeny a podporovány. Organizace má sídlo v Amsterdamu a v současnosti stojí v jejím čele nejmladší vnučka Marie Montessori, Renilde Montessori.

(Association Montessori Internationale. [online] Cit. 18.8.2014. Dostupný z www: <http://www.montessori-ami.org/>)

Vůbec první AMI Elementary výcvik pro věk 6 - 12 v České republice začal v září 2012 a trval do října 2014. Výcvik byl prvním svého druhu ve střední a východní Evropě a vedla ho trenérka Jean K. Miller, Ph.D. a trenér M.A. Greg MacDonald. Jeho cena byla 12 800 Euro. Podmínkou k tomuto výcviku je absolvování základního kurzu

pro věk 3-6let. (Do té doby byla možnost získat tento kurz pouze v zahraničí.) První kurz absolvovalo úspěšně 18 studentů. Na kurz se v počátku přihlásilo 25 studentů.

V roce 2013 začal výcvik AMI Assistants to Infancy pro věk 0 - 3 s Patricií Wallner. Tento kurz běžel od zimy 2013 a na jaře 2015 bude zakončen zkouškami. V současné době se připravuje již třetí výcvik AMI Primary pro věk 3 - 6 s Elinou Rautasalo, který začne v květnu 2015.

Cena základního kurzu je 1 200 EUR nebo 33 000 Kč.

Jak lze nalézt na internetových stránkách, asociace AMI zahrnuje tyto činnosti:

- *„Poskytování poradenství pro AMI školení*
- *Koordinace vzdělávacích programů školitelů, certifikace montessoriovských diplomů*
- *Řízení a schvalování výroby Montessori materiálu a pomůcek*
- *Organizace kongresů a studijních konferencí*
- *Publikace knih, časopisu „Communications“, AMI Bulletin a propagace webových stránek*
- *Sdružování Montessori společností“*

(Association Montessori Internationale. [online] Cit. 18.9.2014. Dostupný z www: <http://www.montessori-ami.org/>)

Vzdělávací kurzy pořádané AMI jsou vedeny kvalitními lektory, kteří jsou připravováni komisí, jejíž členové jsou z různých zemí po celém světě. Jeden kurz je veden vždy jedním jediným proškoleným lektorem. Diplomy od společnosti AMI jsou celosvětově uznávané. Pro jejich získání je potřeba absolvovat studium vzdělávacích teorií, psychologie, pozorování v Montessori třídách, učitelskou praxi a přípravu materiálu. Kurzy pořádané AMI můžeme rozdělit do třech věkových kategorií:

- Výcvik 0-3 roky
- Výcvik 3-6 let
- Výcvik 6-12 let

Asociace AMI založila v roce 1999 organizaci Educators sans Frontières (Educators without Borders) neboli Učitelé bez hranic. Cílem organizace je zachovat pedagogické myšlenky Marie Montessori a podpořit ideu humanity a všeobecného míru. Principy Marie Montessori lze uplatnit v širokém kontextu. Mohou je využívat

rodiče, učitelé, vychovatelé, sociální pracovníci, jednoduše všichni, kteří se nějakým způsobem zapojují do procesu rozvoje člověka. Pro děti mají uplatnění např. při dlouhodobé hospitalizaci v nemocnici, při práci s psychicky narušenými a jinak narušenými dětmi, nebo dětmi opuštěnými ale také s těmi, které se staly oběťmi násilí. Hlavním cílem montessori pedagogiky je pomáhat skrze vzdělání lidem. Při práci s dětmi by nikdo neměl brát ohledy, nebo se nechat jakkoli ovlivnit příslušností k sociální vrstvě, prostředím nebo časem a místem. Jediné pomyslné hranice shledává asociace AMI jako ideologické, náboženské, rasové, sociální, ekonomické, kulturní a jazykové rozdíly mezi státy a jednotlivými společnostmi.

Asociace AMI se snaží pomocí principů Montessori pedagogiky vytvořit lepší budoucnost. Za tímto účelem pořádá programy pro děti do 15 let na celém světě.

„Nechte nás sjednotit naše úsilí k vybudování prostředí, které umožní dítěti a dospívajícímu člověku žít nezávislý a individuální život za účelem splnění cíle, který všichni z nás sledují - rozvoj osobnosti, formace mimořádné skupiny a vytvoření lepší společnosti.“ - Maria Montessori

(Přeloženo z anglického originálu autorkou práce, Montessori Around the World. [online] Cit. 18.8.2014. Dostupný z [www: http://montessoriaroundtheworld.org/links.html](http://www.montessoriaroundtheworld.org/links.html))

3.3.2 Společnost Montessori

Společnost Montessori (dále jen SPO-MO) byla v ČR založena paní dr. Jitkou Brunclíkovou v roce 1999. Cílem této Společnosti je rozšíření vzdělávacích možností v ČR a touto formou také šířit mezinárodně uznávaný program Montessori.

SPO-MO se zabývá vzděláním a přípravou kurzů pro učitele mateřských škol a také pro rodiče a pedagogy 1. stupně ZŠ. Zasloužila se o sestavení podkladů pro tvorbu ŠVP i s odborným garantem profesorem Karlem Rýdlem pro třídy 1. stupně ZŠ s formou výuky Montessori.

SPO-MO otevírá zpravidla dva kurzy za rok. Každý kurz se uskutečňuje v průběhu dvou let, kdy se studenti scházejí několikrát do roka v několika denních blocích a věnují se vždy nějaké oblasti. V závěru kurzu je čeká předložení pomůckových knih (knihy, ve kterých mají nashromážděné své materiály - jednak k jednotlivým oblastem, ale hlavně ke konkrétním pomůckám s přesnými a názornými postupy či fotografiemi), odevzdání a obhájení závěrečné práce.

Právě probíhají dva kurzy:

33. kurz Montessori pedagogiky - pro využití v předškolním vzdělávání
(kurz je akreditován jako DVPP Č. j.: MSMT 16820/2012-349)

zaměřeno na věk dětí 3 – 6 let

cena: 34 500 Kč

34. diplomový kurz Montessori pedagogiky ZŠ pro věk 6 - 12 let (kurz je akreditován jako DVPP Č. j.: MSMT 16820/2012-349)

zaměřeno na věk dětí 6 – 12 let

cena: 36 500 Kč

Společnost Montessori organizuje:

- dlouhodobé kurzy jako DVPP s akreditací MŠMT pro pedagogickou práci s dětmi 3-6 a 6-12 let
- Informativní kurzy s akreditací MŠMT pro pedagogickou veřejnost, rodiče a další zájemce o základní informace
- semináře a kurzy pro rodiče
- semináře se zahraničními Montessori lektory a pedagogy pro prohloubení informací a dovedností a získání dalších inspirací pro pedagogy
- dílny a workshopy pro sdílení zkušeností
- semináře s lektory z dalších programů moderního přístupu ke vzdělávání

SPO-MO podporuje tvorbu a vydávání metodických materiálů a překladů publikací o Montessori teorii. Lektorský tým SPO-MO je sestavený ze zkušených pedagogů, kteří po absolvování dlouhodobých tréninků a dalším studiu Montessori pedagogiky získali praktické zkušenosti v práci s dětmi v Montessori programu - většinou více než 10 let (minimálně 5 let) v českém nebo zahraničním prostředí. Lektori se pravidelně účastní konferencí pro vzdělávání pedagogů, zaměřených na výchovu k rodičovství a podporu rodiny, ale také diskusních a informačních konferencí ke vzdělávání v ČR.

Vzdělávací kurz Montessori pedagogiky je celoroční kurz prezenční formy studia v rozsahu 350 hodin, zaměřený na pedagogickou práci s dětmi 3 – 6 let nebo 6

– 12 let. Náslechy jsou prováděny v doporučených zařízeních Montessori. Po úspěšném absolvování studia obdrží posluchači Národní diplom Montessori.

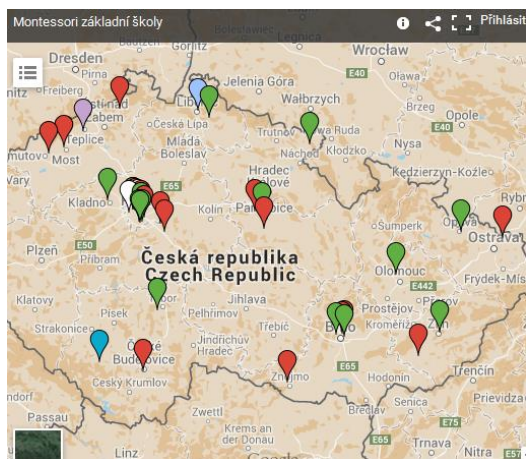
Informativní kurz Montessori pedagogiky formou seminářů a jednoho náslechu má za cíl posluchače seznámit se základními principy v oblasti práce s dětmi a s praktickou ukázkou v MŠ a na 1. stupni ZŠ.

SPO-MO je také zapojena do projektu Šance pro vaše dítě, který finančně podporuje i MŠMT. Jedná se o projekt cílený na využití Montessori didaktiky pro přípravu dětí se specifickými potřebami pro školu.

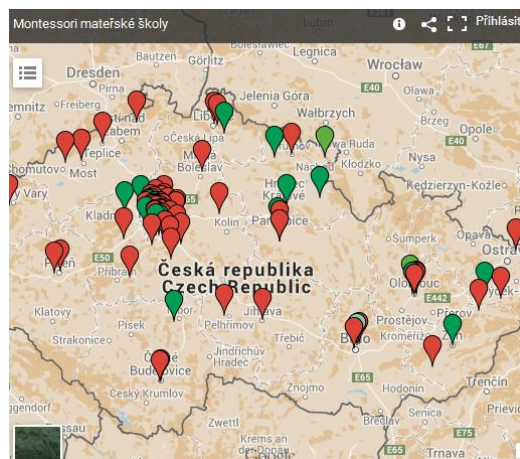
Dostupný z: Společnost Montessori o.s. [online] <http://www.montessoricr.cz/o-spolecnosti-montessori/>

V ČR je Montessori pedagogika stále v počátcích. Každým rokem jsou otvírány nové mateřské i základní školy. Vzhledem k tomu, že velká část z nich není zapsána v registru škol a fungují jako školy komunitního rázu nebo školy domácí, nedá se určit jejich přesný počet. V současné době je pokrytí ČR mateřskými a základními školami nerovnoměrné.

Obrázek 2: Montessori základní školy

Obrázek 3: Montessori mateřské školy

Zdroj: 2x Montessori CR. [online] Cit. 19.1.2015 <http://www.montessoricr.cz/mapa-montessori-ms-a-zs/>

Autorka se domnívá, že nárůstem zájmu o tuto alternativní koncepci, si rodiče slibují, že je v těchto MŠ a ZŠ věnována dítěti větší péče, ke každému jedinci bude přistupováno podle jeho konkrétních potřeb a zájmů. Chtějí pro své děti naplnění myšlenky M.M. „Pomoz mi, abych to dokázal sám“. Dále očekávají přizpůsobení

výukového prostředí, ve kterém se děti pohybují jejich velikosti, pečlivým výběrem cvičebních materiálů. Přejí si, aby jejich děti měly možnost postupovat vlastním tempem od jednoduchých aktivit po složitější, aby zažívaly radost z objevování světa kolem sebe a uspokojovaly přirozenou dětskou zvědavost.

Velké očekávání mají od učitele, jako průvodce. Individuální přístup ke každému z žáků je samozřejmostí. Vztah učitele a dítěte má být založen na respektu a dobré vůli, na spolupráci a vědění. Tento vztah mezi učitelem a žákem a také žáky navzájem má podporovat atmosféru přátelství a respektu.

4 DÍTĚ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Pedagogický vývoj M.M. ovlivnilo nejen její vzdělání, ale praktické zkušenosti z každodenní práce s dětmi a hlavně jejich pozorování při nejrůznějších činnostech. Když dostala nabídku, aby pomohla se zřizováním pečovatelského ústavu pro malé děti z dělnických rodin, neváhala a v r. 1907 byl otevřen první „Dům dětí“ pro 2-6 leté děti ze sociálně slabých vrstev. Malé děti byly v objevech M.M. klíčové. *„Vypozorovala, že děti kolem tří let jsou schopny vysoké koncentrace, pokud mají možnost podle svých vlastních možností vtisknout smysl nějakému předmětu, odpovídajícímu jejich stupni vývoje.“* (Ludwig, 2008, str.10)

Tento fenomén označila jako polarizace pozornosti. Netrvalo to dlouho a její úspěchy ve výchově a vzdělání, kterých dosahovala, se rozšiřovaly do širokého okolí. Období mladšího předškolního a mladšího školního věku M.M. označuje jako nejdůležitější období v celém vývoji člověka. Vyvíjí a formuje se osobnost, děti se učí ovládat emoční procesy, probíhá socializace, atd.

Čáp, Mareš, (2007) uvádí, že mladší školní věk dítěte je označován období od 6 – 7 let, kdy dítě vstupuje do školy, do 11 – 12 let, kdy nastupuje puberta. Toto období připadalo psychologům a psychiatrům jako klidné období. Ve skutečnosti však dochází k důležitým změnám a mohou vznikat nemalé problémy.

Zkušenosti s dětmi na ZŠ ukázaly, jak uvádí Montessori (1994) ve své publikaci, že věk mezi 6 – 12 lety je období života, ve kterém by se měly promítnout prvky všech věd. Je to období, které je psychologicky obzvláště citlivé a může být nazýváno „citlivé kulturní období“, během kterého je organizována abstraktní rovina lidské mysli.

V tomto období prochází dítě důležitým životním mezníkem, kterým je vstup do školy. Je to změna nejen ve způsobu jeho dosavadního života, ale také v sociálních vztazích. Přicházejí první společenské povinnosti – školní povinnosti. Dítě přijímá novou sociální roli a získává nový status – žáka či školáka. Škola je důležitým místem socializace. Přináší také nové vztahy – k učiteli, ke spolužákům. Učitelé jsou v tomto období velkou autoritou. Dítě si tvoří vztahy jak kamarádské a přátelské, tak i vztahy s antipatií, soupeřením, agresivitou. Se vstupem do školy se dítě setkává s hodnocením svých činností jednak učiteli, ale i rodiči, spolužáky a hlavně samo sebou. Zjišťuje, že dobrými výkony, úsilím a snahou lze dosáhnout kladného hodnocení a to přináší vnitřního uspokojení. Zejména pak hodnocení od rodičů, učitelů

a prarodičů. V tento moment se rozvíjí vůle a sebehodnocení osobnosti. E. Erikson označuje toto období obdobím píle a snaživosti. Velký význam mají hry. Stávají se složitějšími, náročnějšími a mají složitější pravidla. U chlapců se do popředí zájmu dostávají počítače, technické stavebnice, u dívek je to např. šití.

Socializace neboli výchova v širším slova smyslu, označuje formování člověka a klade důraz na sociální aspekty. Těmito aspekty je myšleno osvojení sociálních zkušeností a norem a zařazení jedince do společnosti. S tím souvisí vznik zpětné vazby, kdy jedinec svým aktivním přístupem působí ve svém sociálním prostředí a tím podněcuje ostatní jedince ke společné činnosti. Například při společenské hře dodržování pravidel a vzájemné pomoci.

Vývoj a formování osobnosti má velký význam právě ve výchově. Vhodnou výchovnou formou lze působením na jedince dosáhnout zrání a učení jeho psychiky progresivní změnou, ale v opačném případě může dojít ke stagnaci nebo regresy.

Jak uvádí Langmeier, Krejčířová (2008) nejvýznamnějším prostředím na emoční vývoj je od samého počátku rodina. Rodina zajišťuje primární socializaci dítěte. Langmeier, Krejčířová (2008) zmiňují tři nejdůležitější vývojové aspekty:

1. vývoj sociální reaktivity – vývoj emočních vztahů k lidem v okolí
2. vývoj sociálních kontrol – postupné utváření norem, které si jedinec utváří na základě příkazů a zákazů, které se k němu dostávají od dospělých. Přijímá je za své a jeho chování je formováno do mezí, které nastavuje společnost.
3. Osvojení sociálních rolí – tj. osvojení chování a vzorců, které jsou od jedince v určitých situacích očekávány, vzhledem k jeho věku, pohlaví, společenskému postavení apod.

Socializace probíhá po celý život člověka.

Čáp, Mareš, (2007) uvádí, že pojmem zrání je myšlen vnitřní biologický činitel, který je nezávislý na vnějším působení. Naopak učení jedince je závislé na vnějším působení, zejména sociálního prostředí. Zrání a učení jsou ve skutečnosti úzce spjaté aspekty vývoje.

Výchova a vývoj dítěte by měla odpovídat jeho stádiu zralosti a připravenosti zvládat na něj kladené nároky tak, aby bylo správně stimulováno k dosažení cílů a postupně tyto nároky zvyšovat. Výchovný postup je nutné modifikovat podle individuální reakce, v případě, že se ukáže nepřiměřená výše požadavků. Ať už vysoká, nebo nízká.

Správná volba výchovného postupu souvisí i se zákony psychologie vývoje osobnosti a její determinace, pomocí kterých je učitel schopen odpovědět si na řadu otázek k chování jednotlivých žáků.

M.M. se při své práci zaměřila na pozorování dětí při práci. Kladla důraz na rozvoj smyslů, hrubé i jemné motoriky, propojování souvislostí, paměť atd.

Langmeier, Krejčířová (2008) uvádí, že dnešní děti mladšího školního období jsou větší a silnější než děti v dřívějších dobách. U dětí v tomto věkovém období se hrubá a jemná motorika souvisle vyvíjí, pohyby jsou rychlejší, svalová síla je větší. Výrazně se lepší koordinace pohybů celého těla. To vysvětluje rostoucí zájem o pohybové a sportovní hry vyžadující obratnost, vytrvalost a sílu. Ruku v ruce s tím jde i zlepšený výkon učení psaní a kreslení. Vliv na motorický vývoj má také okolí – pokud je dítě správně stimulováno, vedeno ke sportu či jiným pohybovým aktivitám. M.M. zakládá svou pedagogiku na vnitřní motivaci. Vede děti k poznání bez soutěží a závodů, skrz ruku – oko – pusu (uchopit, prozkoumat, pojmenovat). Veškeré její materiály jsou konkrétní, názorné. Stejně jako Langmeier, Krejčířová (2008) zastává názor, že dítě ve školním věku si je velmi dobře vědomo svých zdarů či nezdarů a své výkony si poměruje s výkony jiných dětí, v ideálním případě samo se sebou. Společně s hrubou a jemnou motorikou se v mladším školním období vyvíjí smyslové vnímání. *„Je to složitý psychický akt, na němž jsou zúčastněny všechny složky osobnosti člověka – jeho postoje, očekávání, soustředěnost a vytrvalost, dřívější zkušenosti, zájem i dosud rozvinuté schopnosti“.* (Langmeier, Krejčířová, 2008, str. 120) Dítě je v tomto období často tichým pozorovatelem. Vnímá detaily, zkoumá jednotlivé části. Lépe se orientuje v prostoru i v čase. Pro porozumění, zapamatování je důležitá řeč. Úroveň řečových dovedností se lišila v minulosti a zároveň se liší i dnes vlivem sociálních podmínek, intenzitou komunikace v rodině, rozsahem slovní zásoby, užíváním gramatických pravidel, délkou a složitostí vět. Mezi dětmi vstupujícími do školy jsou velké rozdíly nejen v slovní zásobě, ale i v jejím obsahu, skladbě. Řada výzkumů uvádí, že dívky jsou ve vývoji řeči před chlapci. Nejen že začínají mluvit dříve, ale ještě ve věku 11-13 let mají lepší vyjadřovací schopnosti. Toto tvrzení ale nelze paušalizovat. Rozdíly založené na individuálních vlohách a prostředí z něhož pocházejí jsou mnohem větší. Intenzivní vývoj řeči a rozsáhlejší znalosti podněcují rozvoj paměti. Děti si tvoří paměťové strategie – strategie opakování, logická organizace materiálů, užívání mnemotechnických pomůcek atd.

M.M. své pomůcky vymýšlela právě s ohledem na různé strategie učení, zapamatování si a druhy paměti. Pomůcky odlišovala barevně, velikostí, zapojovala

také sluch, hmat, čich. Např. slovní druhy - každý slovní druh má své jméno, zároveň můžeme označit každý slovní druh číslem. M.M. přidala ještě barvu a geometrický tvar. Dítě si tak může vybrat co je mu nejbližší.

Langmeier, Krejčířová (2008) uvádí, že přechod od intuitivního myšlení do konkrétního je na počátku školního věku. Školáci lépe chápou vztahy a příčiny. Chtějí znát souvislosti a nespokojí se s jednoduchou, nejasnou odpovědí.

Jak již bylo zmíněno výše, jako období mladšího školního věku se označuje období, kdy děti zpravidla nastupují do školy. S nástupem do školy je spojen také požadavek školní zralosti. Ve školách s alternativním přístupem, kde je výuka zcela přizpůsobena individualitě každého žáka, ztrácí otázka zralosti svůj smysl. Nedá se dopředu říct, pro jaké nároky, metody či situace má být dítě zralé. Moderní psychologie a pedagogika ukazují, že při volbě vhodné metody mohou být děti vyučovány mnohým předmětům dříve (např. cizí jazyky, hra na hudební nástroj, čtení apod.). Velký vliv na úspěch či neúspěch dítěte má také citová a společenská atmosféra ve třídě a osobnost učitele. Není výjimkou, že dítě, které se jeví jako nezralé v jedné třídě, se pod trpělivým vedením zkušeného pedagoga zařadí mezi žáky úspěšné.

5 ÚVOD PRAKTICKÉ ČÁSTI

Praktická část diplomové práce se skládá ze čtyř částí. Příprava projektu, výběr školy, realizace samotného projektu a soubor námětů, možností a materiálů, které budou využité dle možností učitelů a závěr praktické části. Praktická část se zaměří na poznatky a znalosti získané výukou v montessori prostředí. Základní vzorec pro realizaci projektu jsou dva druhé ročníky montessori, ve kterých je 32 žáků a dva druhé ročníky běžné třídy, ve kterých je 40 žáků.

Řekneme-li „Praha“ mnoho lidí si představí město plné památek, staveb, soch, galerií, muzeí, divadel, ruchu a ulice plné lidí. S historií se zde setkáváme doslova na každém kroku a máme tak možnost alespoň trochu nahlédnout do života našich předků. V Praze najdeme architektonické památky od 1. stol. až po současnost. Můžeme zde studovat všechny architektonické styly. V dochovanosti a rozsáhlosti historického centra zaujímá Praha jedno z prvních míst na celém světě.

Mnoho míst v Praze je opředeno tajemnými legendami a zajímavými příběhy, které zvláště děti velice zajímají. Najdeme zde tajemné uličky a zákoutí, která probouzí naši fantazii. I lidem z cizích zemí se Praha velmi líbí a s nadšením se noří do jejích uliček, zkoumají zajímavá místa, prostřednictvím nichž nahlíží do historie a současnosti Prahy a celé naší země.

5.1 Cíl praktické části

Cílů projektu je hned několik - seznámit děti s jejich hlavním městem a uvědomit si význam tohoto města a význam domova pro lidi obecně i pro ně samotné. Cílem projektu je nabídnout aktivity pro děti mladšího školního věku ZŠ a doplnit je praktickými náměty na uvedení tohoto tématu dětem. Navrhnout pomůcky koncipované v duchu zásad pedagogiky Marie Montessori. Porovnat úroveň znalostí v běžných a v montessori třídách, během projektu sledovat jeho průběh z pozice pozorovatele a popsat průběh projektu v montessori třídě a současně zjistit formou analýzy didaktického testu, zda je rozsah znalostí v běžných a montessori třídách rozdílný. Dále autorka povede řízený rozhovor s třídní učitelkou montessori druhé třídy.

Při přípravě projektu si je autorka vědoma, že téma, které si pro projekt vybrala je velmi rozsáhlé a ani z daleka nevyčerpala všechny možnosti. Projekt je uchopen

v základních rysech tak, aby každá jeho část se dala ještě dále rozvíjet do podrobností dle fantazie a nápadů a hlavně zájmu a potřeb dětí.

Autorka se zaměřila na průzkum možností prohlídek, výstav, kulturních akcí – v divadle, koncerty..., které jsou nabízeny dětem mladšího školního věku, neboť tyto akce často vyžadují rezervaci nějakou dobu dopředu. Praha nabízí nepřeberné množství možností, a proto vybrala více variant, aby si děti vždy mohly zvolit, co je zajímavá – nejlépe je tyto varianty projednat s dětmi. Autorka později uvede, která místa děti navštívily.

Každou oblast poznávání Prahy uvede elipsa nebo příběh, který se k danému tématu vztahuje a který děti do něj uvádí. Důležité je seznámení s cílem výpravy a putování na určité místo, dále aktivity k tomu připravené, obrázkový materiál, příběhy, zpívání písniček, dramatizace zajímavých příběhů, pracovní listy, atd.

5.2 Základní škola Na Dlouhém lánu

Praktickou část diplomové práce se autorka, s laskavým svolením paní ředitelky RNDr. Anny Jelínkové, rozhodla realizovat na základní škole Na Dlouhém lánu na Praze 6. Tuto školu si vybrala záměrně, neboť se jedná o menší školu, spíše rodinného typu, která ale nabízí kromě běžných tříd, kde se učí děti od 1. - 9. třídy metodou TVOŘIVÉ ŠKOLY rovněž třídy prvního stupně s alternativní pedagogikou podle Marie Montessori. Novinkou je zde od roku 2014 zavedení i montessori školky.

Tato škola maximálně využívá projektovou výuku jak v běžných, tak i v alternativních třídách. Žáci zde zpracovávají celoškolské i třídní projekty, které jsou při různých příležitostech prezentovány rodičům a přátelům školy.

Školní vzdělávací program školy se nazývá – Zdravá škola na zdravé planetě. Název vychází ze skutečnosti, že škola je již 11 let zapojena do projektu Zdravá škola. Tento projekt není jen o fyzickém zdraví, ale také o zdravém způsobu učení, zdravých vztazích a zdravém prostředí. S tím souvisí i akcent školy na oblast environmentální výchovy.

V současné době škola usiluje o získání titulu Ekoškola. Učitelé a žáci se zaměřují na výchovu ke zdravé výživě, správné využití volného času, dostatek pohybu, pobyt v přírodě, zapojení do celosvětového ekologického projektu Globe, spolupráce se ZOO Praha, důsledné třídění odpadu.

Pro realizaci projektu „O Praze“ je vymezen základní vzorec – žáci ze druhých tříd ZŠ Na Dlouhém lánu. Jedná se o dva druhé ročníky montessori a běžné třídy. Jde o soubor s celkovým počtem respondentů, N = 72.

5.3 Hypotéza

K naplnění cíle diplomové práce byly zvoleny tyto hypotézy.

Hypotéza č. 1

Výuka formou projektu a podpora montessori koncepce je efektivní způsob pro získání znalostí v širších souvislostech.

Hypotéza č. 2

Montessori pedagogika podněcuje v dětech jejich přirozenou zvědavost, děti pracují na základě vnitřní motivace a nemají obavy z neúspěchu či špatného hodnocení.

5.4 Metody průzkumu

Průzkum je rozdělen do několika částí. V první části pozorování, dále pak formou řízeného rozhovoru a v závěru předloží autorka DP žákům didaktický test a provede jeho analýzu a vyhodnocení.

Cílem pozorování bude sledovat průběh realizace projektu ve třídě - aktivní zapojení žáků, činnost učitele, samostatnou práci ale také skupinovou práci, využití pomůcek, vztahy mezi žáky. Autorka se zaměří na komunikaci učitel – žák a atmosféru ve třídě během projektu.

Cílem rozhovoru je získat ucelený náhled na montessori výuku od učitelky pracující 8 let v montessori prostředí. Zjistit, co sledává jako pozitiva či negativa montessori výuky a jaké je uplatnění žáků po absolvování prvního stupně v montessori duchu.

V závěru autorka předloží žákům didaktický test, jehož cílem je ověřit získané informace a propojenost jednotlivých informací k různým oblastem, získaných během projektu „O Praze“.

6 PROJEKT O PRAZE

Právě téma projektu „O Praze“ autorka volila záměrně, protože děti, které v Praze žijí, si často ani neuvědomují, že památky, o kterých si ve škole povídají, mají nadosah. Jak bylo již zmíněno, cílem projektu je seznámit děti s jejich hlavním městem a uvědomit si význam tohoto města a význam domova pro lidi obecně i pro ně samotné. Než se začne nový projekt, učitel se s dětmi sejde na elipse (Místo ve třídě, kde je na koberci udělaná elipsa. Děti si pohodlně sednou, učitel má uprostřed elipsy nachystané materiály související s tématem, které chce navodit.) a povídá se a debatuje o tématu. Často je setkání na elipse východiskem pro zpracování tématu. S ohledem na otázky a zájmy dětí se připravují pomůcky, knihy, výlety, aj. Učitel se zde seznámí s názory dětí, s tím, co je zajímá, co by chtěly poznávat, i s tím, co není úplně ve středu jejich zájmu. Děti rovněž můžou k tématu přinést z domova materiály jako jsou knihy, DVD, písničky, puzzle, plakáty, pexeso, pexestrio, suvenýry a další předměty.

V běžné třídě učitel motivuje děti tak, jak je zvyklý pracovat při představování nového téma. Při práci na projektu „O Praze“ budou všem třídám zapojeným do projektu k dispozici stejné materiály, pomůcky a náměty.

Vzhledem k tomu, že autorka se aktivně pohybovala v montessori prostředí, které pro ni bylo zajímavé a nové, celý projekt je v diplomové práci psán z pohledu na práci v montessori prostředí.

Téma Prahy autorka pojala takto:

- zajímavá místa Prahy
- legendy o Praze
- kultura a sport
- doprava

Témata nemohou být rozdělena, protože k poznání je potřeba poznat celek a ten se skládá ze všech vyjmenovaných částí a jednotlivá témata se mezi sebou prolínají.

Realizaci samotného projektu předcházela příprava nejrůznějších materiálů. Autorka připravila ucelené informace z historie Prahy a zároveň o nejvýznamnějších místech v Praze (viz. příloha A), významných historických místech (viz. příloha B) a

dala je k dispozici do tříd, které se do projektu zapojily. Rovněž připravila pomůcky a materiály (viz. přílohy C, D, E, F), které měly děti k dispozici.

Materiály k projektu jsou čerpány z nejrůznějších zdrojů nebo jsou to materiály, které autorku zaujaly při návštěvách montessori tříd ještě před konáním samotného projektu.

Dříve než se začnou dětem ukazovat jednotlivé materiály, je důležité vytvořit ve třídě připravené prostředí. To znamená mít k dispozici mapy, dostatek obrazového materiálu, knihy a encyklopedie, zvukové záznamy s písněmi, které si pak mohou děti pouštět samy a tancovat na ně zpívat si je atd. Osvědčilo se mít také jednoduché písně k tématu napsané dle písmen a barev not – děti si je hrají na xylofon. Barevné kódování jednotlivých oblastí v projektu „O Praze“ si zvolila autorka sama. Jak je v montessori pravidlem, každá oblast je pro lepší zapamatování barevně uzpůsobena. Např. v českém jazyce jsou všechny samohlásky označovány světle modře a souhlásky růžově. Dále jsou pro práci uzpůsobeny i materiálem, ze kterého jsou pomůcky vyráběny – semiš, smirkový papír, ... tak, aby děti mohly vnímat také hmatem. Pro přehled autorka DP aktivity vždy k dané oblasti označila jinou barvou – aktivita k Pražskému hradu je ve žlutém rámečku, Praha jako město zábavy je v oranžovém, poznáváme Prahu vším, co se hýbe je v modrém. (viz. příloha C, D, E, F)

Shromažďování různých suvenýrů z navštívených míst je u dětí atraktivní činností. Tyto předměty připomínají navštívené místo a s tím i poznatky s místem spojené. Bude na samotném uvážení dětí, zda si budou chtít vést deníček, kam si mohou případně vlepovat vstupenky či letáčky z navštívených míst.

Projekt se skládá z těchto konkrétních částí, z nichž bude na učiteli, kterými aktivitami projektu se bude s dětmi zabývat.

- Praha jako hlavní město ČR
- Pražský hrad
- Historická místa
- Praha město zábavy
- Poznáváme Prahu vším, co se pohybuje
- Doplňkové aktivity k tématu

Aktivity a náměty k jednotlivým oblastem jsou viz. příloha A – F.

6.1 Realizace projektu

Realizace projektu se uskutečnila během šesti setkání ve třídě a několika různých výletů po Praze dle zvážení učitele. První setkání s dětmi se uskutečnilo v říjnu r. 2014. Další setkání probíhala 1x týdně nebo dle potřeb probírané látky během výuky. Před prvním setkáním s dětmi si autorka zjišťovala probrané oblasti v běžné třídě i v montessori třídě. Děti v montessori třídě již z předchozích projektů znají kontinenty a více pracovaly na Evropě a na naší zemi.

První setkání – ÚVOD DO PROJEKTU „O PRAZE“

Do projektu "O Praze" volí učitelka uvedení do tématu zpíváním a tancem (Děti si připomenou dřívější témata a něco nového se dozví) a navazují na to příběhem o založení Prahy – legendou a skutečností. Čtení z knihy *77 pražských legend* od Ježkové Aleny (2006).

Cílem prvního setkání je motivovat děti a uvést nové téma.

Na začátku hodiny se schází děti i učitelka na elipse. Učitelka motivuje děti povídáním o zajímavých místech v Praze, písničkou a tancem. Společně zpívají a tančí na píseň o kontinentech, kterou již znají. Následuje čtení Legendy o založení Prahy (čtení legendy doprovází jemná a tichá hudba). Poté si děti s učitelkou o legendě vypráví. Vysvětlují si, co to legenda je. Následuje povídání o tom, co už o Praze děti ví a co všechno by chtěly vidět. Učitelka pustí potichu jemnou relaxační hudbu a děti střídavě vstávají a chodí pomalým krokem po elipse s předměty a obrázky připomínající hlavní město.

Druhé setkání – PRAHA – NAŠE HLAVNÍ MĚSTO

Na začátku setkání se schází učitelka s dětmi opět ve třídě na koberci na elipse. Uprostřed jsou různé knihy a encyklopedie o Praze. Děti přidávají doprostřed materiály, které přinesly k tomuto tématu z domova. Jako dobrovolný úkol dostávají vytvořit si ke každému místu, které je zaujme, tématickou knížku, kde si každý sám bude o jednotlivých místech psát. Učitelka čte dětem z materiálů, které dostala připravené od autorky DP informace k oblasti „Praha jako hlavní město“, Pražský hrad, Katedrála sv. Víta, Zlatá ulička atd. (viz. příloha A)

Třetí setkání - POZNÁVÁME PRAŽSKÝ HRAD

Třetímu setkání předcházela osobní zkušenost dětí - práce s modelem stavby Pražského hradu. Pro třetí setkání autorka připravila aktivitu - dvě sady kartiček a popisky.

Pomůcky připravené na setkání k pražskému hradu (viz. příloha C)

- **1. sada kartiček** - obrázky zajímavých míst Prahy + název daného místa
- **2. sada kartiček** - stejné obrázky (nepopsané)
- popiska Pražský hrad

Hodina začíná jako předchozí setkání na elipse. Děti si vyprávějí vlastní zkušenosti z Pražského hradu, ukazují obrázky v encyklopediích a knihách a pohlednice, které k tomuto tématu donesly. Po úvodní motivaci učitelka nabízí dětem aktivitu s kartičkami. Děti pracují ve dvojicích či samostatně. Vzájemně si pojmenovávají obrázky na kartičkách, které poznávají. Které nepoznají, dohledávají v knihách. Druhou činností je přiřazování názvu k obrázku. Děti aktivita zaujala a střídají se u ní.

Další částí hodiny je zkoumání modelu Pražského hradu a hledání obrázků k jednotlivým detailům.

Čtvrté setkání - POZNÁVÁNÍ HISTORICKÉ PRAHY

Pro čtvrté setkání autorka připravila tyto aktivity (viz. příloha D)

- **1: sada kartiček** - obrázky zajímavých míst Prahy (dle výběru dětí)
- **2. sada kartiček** - stejné obrázky (nepopsané)
- kartičky s názvy těchto míst
- popiska PRAHA

Čtvrté setkání se rovněž uskutečnilo ve třídě. Děti přinesly různé modely pražských staveb a různé předměty spojené s jejich návštěvou (turistické známky, vstupenky, pohlednice, fotografie.) Jednotlivá místa si děti na elipse představovaly a povídaly, co o nich vědí. Učitelka se zapojovala a doplňovala informace, pokud se hodilo a bylo potřeba. Po společné práci na elipse se děti rozešly k individuálním činnostem. Někteří si pracovali s kartičkami z předchozích hodin, někteří si pracovali na knize s informacemi o Praze – malovali si Pražské stavby a k nim psali název. Zároveň učitelka představovala novou aktivitu s obrázky zajímavých míst (viz.

příloha D). Děti se ke konci hodiny sešly na elipse a každý řekl, jaké místo ho nejvíce zajímá a které by chtěl navštívit.

POSTŘEHY Z POZOROVÁNÍ VE TŘÍDĚ:

Učitelka během ukazování nových aktivit uplatňovala **třístupňovou lekci**. (Třístupňová lekce je rozdělení vyučovací lekce do tří částí.)

1. lekce – Spojení příslušného vjemu s konkrétním pojmenováním. „To je...“

2. lekce – Rozpoznání předmětu podle jeho přesného názvu. „Ukaž mi...
Podej...“

3. lekce – Pojmenování konkrétního předmětu. „To je...“)

Partnerský přístup učitelky – na každou aktivitu se dítěte ptá, zda o ni má zájem.

Děti pracují s pomůckou samy i bez společnosti učitelky. Práci si kontrolují.

Chybu berou jako nic neobvyklého, ale jako naprosto normální věc, kterou udělaly, opravily a pracují dál.

Některé děti si dobrovolně samy vyrábí svou první knihu o jednotlivých částech Pražského hradu. Kreslí si stavby nebo si tam lepí obrázek a přepisují správný název. Vše spojí pomocí děrovačky a mašličky v knihu.

Hodnocení - Děti nejsou za práci známkovány ani jinak hodnoceny. Záleží na nich, jak kvalitně úkoly plní a zda to naplňuje jejich potřebu. Pokud mají ze své práce dobrý pocit, malují si do svých materiálů drobné obrázky nebo si samy dávají libovolné razítko.

U některých aktivit je žádaná **práce ve skupinkách**. Děti si volí, s kým chtějí pracovat. Spolupracují, vzájemně diskutují. Mají svou vlastní zodpovědnost za samostatné rozhodování, vybírání činností, vytrvalost aktivitu dokončit. Je vidět, že potřebují práci s určitým cílem a účelem. Nestává se, že by děti odešly od nedokončené aktivity nebo že by po sobě neuklidily materiál, který si pro práci vzaly. Zajímavé je vidět, jak si jednotlivci **plánují svou práci**. Někteří volí cestu začít tím, co je baví a tomu se věnují, přestože jim ten den nezbude čas na aktivity, které nepovažují za atraktivní. Jiní začínají tím, co nemají příliš rádi a motivují se svou oblíbenou činností, která bude následovat. Některé děti si píší na papír v několika bodech pomyslný plán práce na den a po splnění dané činnosti si v plánu odškrtaávají.

Po celou dobu práce je ve třídě příjemná pracovní atmosféra. Učitelka se pohybuje mezi dětmi, u kterých se domnívá, že by uvítaly její pomoc.

Praha město zábavy

Tato část projektu vybízí k tomu vyrazit do centra dění – nabídka je rozhodně široká – může se jít do muzeí, galerií, divadel, na koncerty, za sportem do bazénu, na brusle, na kola, na bobovou dráhu atd.

Po konzultaci s učitelkami, které se do projektu zapojily, bylo vybráno několik variant - na koloběžkách na Ladronku, kde je dráha pro in-line bruslení a pro kola, kde si to děti velmi užily. Vydařila se akce s rodiči - veselé odpoledne na bobové dráze. Děti v rámci projektu navštívily divadlo Minor a prohlídku Národního divadla i pražské Zoo.

Tato část projektu byla zvolena záměrně, aby si děti více uvědomovaly, kolik možností, jak trávit volný čas mají a jak moc je to obohacující.

Páté setkání – PRAHA MĚSTO ZÁBAVY

Hodina proběhla poté, co děti navštívily různá zajímavá místa v Praze. Autorka si pro toto setkání připravila aktivitu viz příloha E.

Pomůcky :

- **1. sada kartiček** - obrázky kulturně a sportovně zajímavých míst Prahy (dle výběru dětí viz. příloha E)
- **2. sada kartiček** - stejné obrázky (nepopsané)
- kartičky s názvy těchto míst

Na úvodní elipse děti chodí s obrázky zajímavých míst, která lze najít v městské části Praha 6, úmyslně je jich málo, aby se dalo navázat debatou, jaká ještě zajímavá místa Prahy 6 známe. Ve třídě byla připravena mapa a děti si tam mohly jednotlivá místa ukázat popř. zjistit, zda již řečené místo patří opravdu do Prahy 6 nebo se nachází již v jiné městské části.

Návštěva ZOO - mezi dětmi se rozvinula diskuse o tom, proč tam ta zvířátka musí být zavřená a jestli jim ta Zoo vlastně neubližuje – děti si v rámci návštěvy zoo namalovaly společně knihu „Je to přeci k nevíře, co je tohle za zvíře“.

Šesté setkání – POZNÁVÁME PRAHU VŠÍM, CO SE POHYBUJE

Jako již tradičně se děti sešly na elipse. Povídal si o tom, jakými dopravními prostředky jely do zoo. Jaké jiné prostředky MHD by mohly využít, aby se tam dostaly. Ukazovaly si, kudy jely a jaké jiné možnosti jsou na mapě.

Pro toto setkání autorka připravila kartičky s dopravními prostředky (viz příloha F) a modely dopravních prostředků.

Pomůcky :

- **1. sada kartiček** - obrázky zajímavých míst Prahy (dle výběru dětí)
- **2. sada kartiček** - stejné obrázky (nepopsané)
- kartičky s názvy těchto míst
- modely dopravních prostředků

Dětem byla práce s kartičkami již blízká a nepotřebovaly vysvětlení. Pracovaly samostatně.

Při tématu dopravy by bylo vhodné navštívit Muzeum tramvají, Technické muzeum atd. Vzhledem k časové náročnosti návštěvy muzeí se tyto návštěvy zatím neuskutečnily, ale jsou v plánu.

Děti během projektu navštívily mnoho zajímavých míst jako Národní divadlo, Chrám svatého Víta, Karlův most, Klementinum, rozhlednu Petřín, Pražský hrad atd., jak autorka dokládá fotodokumentací.

Obrázek 4: Chrám sv.Víta

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 5: Národní divadlo

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 6: Na zastávce metra Hradčanská

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 7: Karlův most

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 8: Kašna u Klementina

zdroj: vlastní zdroj

6.1.1 Další aktivity k tématu

Toto jsou další možné aktivity k projektové výuce tématu o Praze, které autorka připravila. Děti je využívaly dle svého zájmu.

STÍNY

Pomůcky:

- Kartičky se stíny jednotlivých míst a zajímavostí Prahy, kartičky s obrázky jednotlivých míst, popř. popisky s názvy či delšími komentáři o jednotlivých obrázcích (obrázky a siluety staveb jsou čerpány z knihy Let's Visit Prague)

Cíl:

- Upevnit si jednotlivé pojmy týkající se Prahy a jejich vzhledu.

Postup:

Vyndat z pouzdra stíny a rozendat je na koberec.

Vyndat postupně obrázky a vždy pojmenovat, co na něm je a přiřazovat ke stínům.

Varianty:

- K obrázkům se mohou v další fázi přiřazovat názvy jednotlivých míst – z druhé strany obrázku je kontrola.
- Může být i krátký popis, týkající se daného místa.

Obrázek 9: Stíny

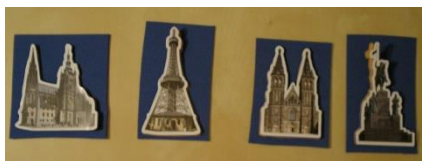
zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 10: Stíny

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 11: Stíny

zdroj: vlastní zdroj

PŘIŘAZOVÁNÍ OBRÁZKŮ PRAHY

Pomůcky:

- velká karta se všemi obrázky Prahy, se kterými se děti při projektu setkaly, obrázky jednotlivých míst,

Cíl:

- Upevnit si jednotlivé pojmy týkající se Prahy a jejich vzhledu.

Postup:

Připravit si před sebe kartu se všemi obrázky, pak vyjmout jednotlivé obrázky nebo si je dítě může losovat a postupně přiřazovat.

Obrázek pojmenovat a přiřadit ho.

Varianty:

- K obrázkům můžeme také v další fázi přiřazovat názvy jednotlivých míst – z druhé strany obrázku musí být kontrola.
- Můžeme doplnit i krátký popis, týkající se daného místa.

Obrázek 12: Přiřazování obrázků Prahy

zdroj: vlastní zdroj

PUZZLE PRAHY

Pomůcky:

- puzzle Prahy, kobereček

Cíl:

- Uvědomit si rozmístění jednotlivých zajímavých míst v Praze, upevnit si jejich názvy popř. seznámit se s novými.

Postup:

Rozložit puzzle okolo základní desky.

Hledat jednotlivé dílky a přiřazovat je. Po poskládání se může popovídat, co je na obrázku a kde děti už byly atd.

Obrázek 13: Puzzle Prahy

Zdroj: Vlastní zdroj

SKLÁDÁNÍ OBRÁZKŮ PRAHY

Pomůcky:

- obrázky Prahy rozstříhané na tři části

Cíl:

- fixování pojmů o Praze, analýza a syntéza, rozvoj slovní zásoby a komunikace.

Postup:

Jednotlivé kartičky rozendat po koberci.

Hledat tři části, které k sobě patří.

Při skládání obrázku se může vést dialog o tomto místě např. Jak se jmenuje toto místo? Byl/a jsi tam? Co se ti na tomto místě líbilo? S kým jsi tam byl/a? Znáš nějaký příběh o tomto místě?

Obrázek 14: Skládání obrázků

Zdroj: Vlastní zdroj

Obrázek 15: Skládání obrázků

Zdroj: Vlastní zdroj

KOLIK SLABIK UKRÝVÁ SLOVO ...

Pomůcky:

- obrázky týkající se Prahy, kartičky s číslicemi, skleněné kamínky

Cíl:

- umět rozdělit slovo na slabiky a určit jejich počet

Postup:

Jednotlivé kartičky s obrázky rozendat po koberci.

Říct, co je na obrázku.

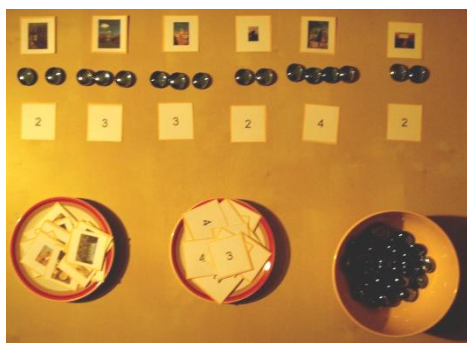
Vytleskat po slabikách.

K obrázku přiřadit správný počet kamínků a číslovku.

Varianty:

- po zvládnutí této aktivity – si mohou děti jednotlivé slabiky zapisovat a sestavovat z nich slova.

Obrázek 16: Slabiky

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 17: Slabiky

zdroj: vlastní zdroj

KOMODA A POHYBLIVÁ ABECEDA

Jedná se o pomůcky, se kterými se běžně pracuje v montessori třídách. V komodě má každé písmeno svoji přihrádku. V dané přihrádce jsou různá slova, k nimž i miniaturní těchto slov a kartička se slovem a obrázkem. Dítě tak přečte text, přiřadí miniaturu a zároveň si zkontroluje, zda čtenému slovu porozumělo.

Pohyblivá abeceda spočívá v tom, že jednotlivá písmena jsou rozdělena a dítě z nich může skládat libovolné slovo, nebo slovo podle předlohy.

Obrázek 18: Komoda

Zdroj: dostupné z <http://www.webareal.sk/sk-material-montessori-cz/eshop/4-1-jazyk/0/5/443-Abecedni-skrinka>, cit: 2015-01-04

Obrázek 19: Pohyblivá abeceda

Zdroj: dostupné z <http://www.elefant-brno.cz/album/jazyk/pohybliva-abeceda-tiskaci-pismena-jpg/>, cit:2015-01-04

Pomůcky:

- obrázky týkající se Prahy, komoda, pohyblivá abeceda (komoda je součástí montessori třídy)

Cíl:

- rozklad slova na jednotlivé hlásky

Postup:

Vylosovat kartičku.

Pojmenovat, co je na ní.

Skládat název z pohyblivé abecedy.

Hledat jednotlivé miniaturny, které začínají na jednotlivé hlásky daného slova.

Varianty:

- děti mohou daná slova zapisovat

Obrázek 20: Rozklad slova

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 21: Rozklad slova

zdroj: vlastní zdroj

SKLÁDÁNÍ SLOV Z KAMÍNKŮ DLE VZORU

Pomůcky:

- kartičky s pojmy týkající se tématu, skleněné kamínky, čtení

Cíl:

- Upevnit si jednotlivé pojmy.

Postup:

Vylosovat kartičku.

Přečíst, co je na ní.

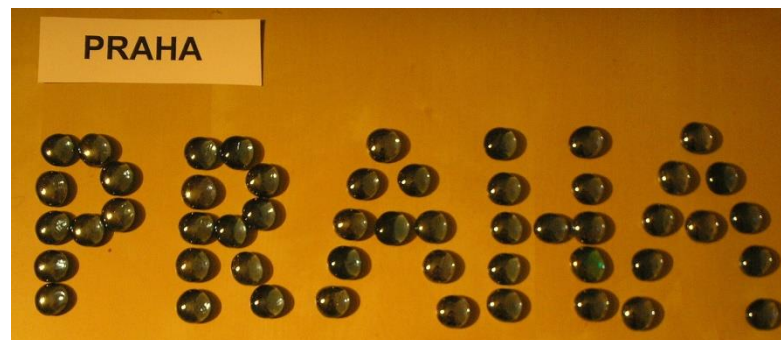
Skládat jednotlivá písmena z kamínek.

Obrázek 22: Skládání slov

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 23: Skládání slov

zdroj: vlastní zdroj

HLEDEJ HLÁSKU

Pomůcky:

- Karty s obrázkem a jedním písmenem z jedné strany, na druhé straně je slovo napsáno celé – hledaná hláska z první strany je zvýrazněna červeně. Karty jsou rozděleny dle obtížnosti do balíčků.

Cíl:

- slovní analýza
- hledání hlásky ve slově
- procvičení čtení

Postup:

Pojmenování všech obrázků ze sady.

Karta se slovem o třech písmenech, přečtení hledaného písmene.

Hláskování celého slova.

Nalezení hledaného políčka, označení kolíčkem.

Otočení karty, kontrola umístění hlásky.

Pokračování s obtížnějšími slovy.

Varianty: Dle záměru učitele přepis či diktát slov.

Obrázek 24: Hledej hlásku

zdroj: vlastní zdroj

HÁDEJ, CO JSEM ZA ZVÍŘE

Pomůcky:

- Karty s hádankami a obrázky, skleněné kamínky.

Cíl:

- procvičení čtení, rozumové myšlení

Postup:

Přečíst hádanku a pojmenovat obrázky vztahující se k hádance.

Přiložení kamínku na správné místo.

Takto postupovat se všemi kartami.

Poté kontrola na kontrolním listu.

Varianty:

- Práce pro víc dětí najednou – mohou si dávat vzájemně hádanky.

Obrázek 25: Hádej zvíře

zdroj: vlastní zdroj

Obrázek 26: Hádej zvíře - kontrola

zdroj: vlastní zdroj

7 ANALÝZA DIDAKTICKÉHO TESTU

Projekt „O Praze“, který probíhal ve druhých ročnících ZŠ Na Dlouhém lánu, byl zakončen didaktickým testem jak v běžných, tak v montessori druhých třídách. Analýza testu dokládá, jaké znalosti žáci získali z projektu „O Praze“.

Výsledky didaktického testu jsou zpracovány pro lepší a přehlednější prezentaci do tabulek a grafů. Didaktický test je uveden v příloze H.

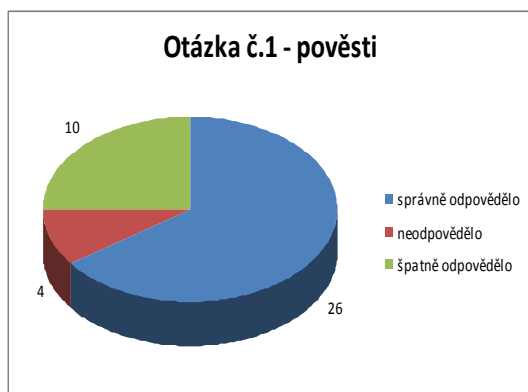
V běžných třídách didaktický test psalo 40 žáků, v montessori třídách 32 žáků. Vyhodnocení jednotlivých otázek je v počtech žáků. Vyhodnocení celého testu je provedeno v procentech.

1) „Vidím město veliké, jehož sláva hvězd se bude dotýkati...“

věštila

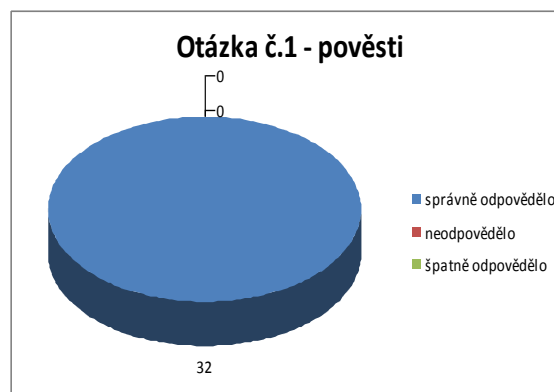
- A) Libuše
- B) Kazi
- C) Teta

Graf 1: Odpovědi běžné třídy otázka č.1

zdroj: vlastní šetření

Graf 2: Odpovědi montes.otázka č.1

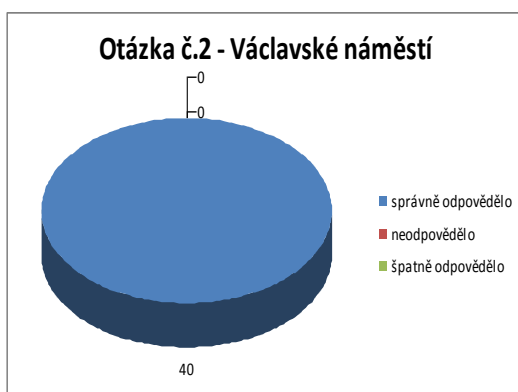
zdroj: vlastní šetření

V běžných třídách na první otázku správně odpovědělo 26 žáků. Neodpověděli 4 žáci a špatnou odpověď zahrhlo 10 žáků. V montessori třídách byla úspěšnost správné odpovědi 32 žáků. Špatně neodpověděl nikdo. Z odpovědí vyplývá, že děti v běžných třídách neodpovídají, pokud odpověď neznají. Na první otázku odpověděly s větší úspěšností děti z montessori tříd.

2) Václavské náměstí má jméno podle

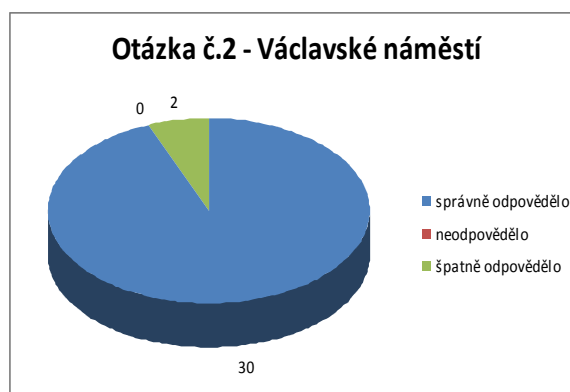
- A) Karla IV
- B) sv. Václava
- C) podle prezidenta?

Graf 3: Odpovědi běžné třídy otázka č.2

zdroj: vlastní šetření

Graf 4: Odpovědi montes. třídy otázka č.2

zdroj: vlastní šetření

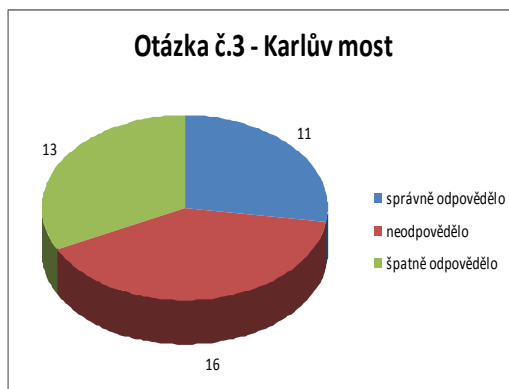
Na druhou otázku v běžných třídách odpovědělo správně všech 40 žáků. V montessori třídách odpovědělo správně 30 žáků. Dva žáci odpověděli špatně.

Na druhou otázku odpověděli s větší úspěšností žáci z běžných tříd. Jak je zřejmé z grafu, většina odpovědí byla správná, otázka tudíž nebyla pro žáky obtížná.

3) Na Karlově mostě se nachází

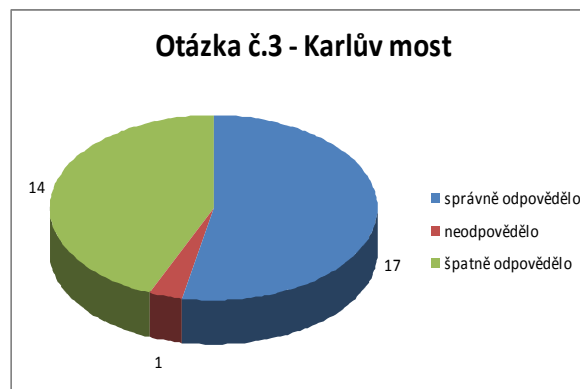
- A) 20 soch a sousoší
- B) 30 soch a sousoší
- C) 35 soch a sousoší

Graf 5: Odpovědi běžné třídy otázka č.3

zdroj: vlastní šetření

Graf 6: Odpovědi montes. třídy otázka č.3

zdroj: vlastní šetření

Na třetí otázku odpovědělo v montessori třídách správně 17 žáků. Špatně odpovědělo 14 žáků, neodpověděl 1 žák. V běžných třídách na třetí otázku odpovědělo správně 11 žáků. Špatně odpovědělo 13 žáků. Neodpovědělo 16 žáků. Z grafu vyplývá, že tato otázka byla obtížnější, jelikož správně celkem odpovědělo pouze 28 žáků. Graf opět ukazuje, že pokud žáci v běžné třídě neznají správnou odpověď, raději na otázku neodpovídají.

4) Vyber, jakými dopravními prostředky se můžeš pohybovat po Praze v rámci MHD.

- A) TRAMVAJ
- B) AUTOBUS
- C) LETADLO
- D) LOŇ-PŘÍVOZ
- E) KOLO
- F) TROLEJBUS
- G) METRO
- H) TAXI

V běžných třídách na čtvrtou otázku odpovědělo všech 40 žáků s 46% úspěšností. (viz tabulka č. 2)

V montessori třídách na čtvrtou otázku odpovědělo rovněž všech 32 žáků s 98% úspěšností. (viz tabulka č. 3)

Správná odpověď byla hodnocena 100%, pokud žák zatrhl všechny 4 možnosti. V opačném případě byla procentuelní část ponížena o počet nezatrhnutých variant. U této otázky se nestalo ani u jednoho žáka, že by nezatrhl žádnou správnou odpověď.

5) Vyber správný název pro stavbu na obrázku. (viz. příloha H)

Pátý úkol v montessori třídách splnilo 32 žáků s celkovou 95% úspěšností (viz tabulka č. 3). Správná odpověď byla hodnocena 100%, pokud žák zatrhl všechny 4 možnosti. V opačném případě byla procentuelní část ponížena o počet nezatrhnutých variant. V běžných třídách pátý úkol splnilo rovněž všech 40 žáků s 69% úspěšností. (viz tabulka č. 2)

6) Co najdeš na Pražském hradu? (Vybarvi název.) Napiš informaci, na kterou si k místu vzpomeneš. (viz příloha H)

V šesté otázce se při vyhodnocování zohledňovaly dvě části.

- A) Místa, která lze najít na Pražském hradě. Za každé z pěti správně označených míst lze získat 20%.
- B) Informace k zajímavým místům po Praze a na Pražském hradě. Jedna správná informace k nějakému místu byla zhodnocena 10%.

Graf 7: Odpovědi běžné třídy ot. č.6a

zdroj: vlastní šetření

Graf 8: Odpovědi montes. třídy ot. č. 6a

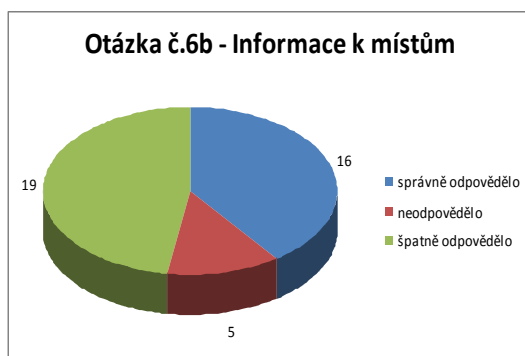

zdroj: vlastní šetření

V montessori třídách na úkol 6A) odpovědělo správně 31 žáků a jeden žák odpověděl špatně. V běžných třídách na úkol 6A) odpovědělo 16 žáků správně, 22

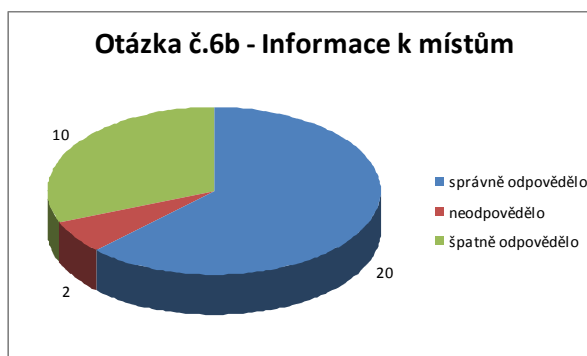
žáků špatně a 2 žáci vůbec. Z grafu vyplývá, že tato otázka byla pro žáky z montessori tříd jednoduchá, jelikož v rámci projektu děti navštívily Pražský hrad, ale žákům z běžných tříd tato otázka dělala potíže.

Graf 9: Odpovědi běžné třídy ot. č.6b

zdroj: vlastní šetření

Graf 10: Odpovědi monte třídy ot. č.6b

zdroj: vlastní šetření

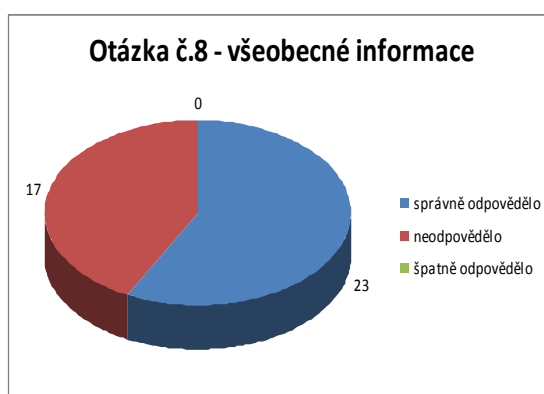
Na otázku 6B) v montessori třídách odpovědělo 20 žáků správně, špatně odpovědělo 10 žáků a vůbec neodpověděli dva žáci. V běžných třídách na otázku č. 6B) odpovědělo 16 žáků správně, 19 žáků špatně a 5 žáků neodpovědělo vůbec. Graf ukazuje, že tato otázka byla pro žáky obtížná, jelikož polovina respondentů odpověděla špatně.

7) Vystřihni jednotlivá slova a přilep je ke slovům, kam patří: (viz Příloha H)

Sedmý úkol splnilo správně všech 72 žáků, z toho vyplývá, že znalost názvů pražských míst mají děti zažitou velmi dobře.

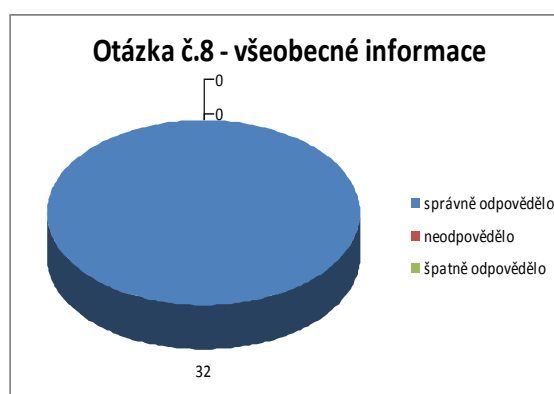
8) Napiš a namaluj, co všechno bys řekl kamarádovi o městě, ve kterém žiješ.

Graf 11: Odpovědi běžné třídy ot. č.8

zdroj: vlastní šetření

Graf 12: Odpovědi monte třídy ot. č.8

zdroj: vlastní šetření

Z grafu vyplývá, že v běžných třídách odpovědělo 23 žáků a 17 žáků neodpovědělo vůbec a nenamalovalo ani obrázek. (Viz tabulka č. 2)

V montessori třídách odpovědělo všech 32 žáků.

Osmý úkol byl hodnocen 20% za každou správně napsanou či nakreslenou informaci. Obrázek namalovalo nebo uvedlo písemnou informaci ke každému místu 100% dětí z montessori tříd. (viz. tabulka č. 3)

Tabulka 2: Procentuelní vyhodnocení testu v běžných třídách

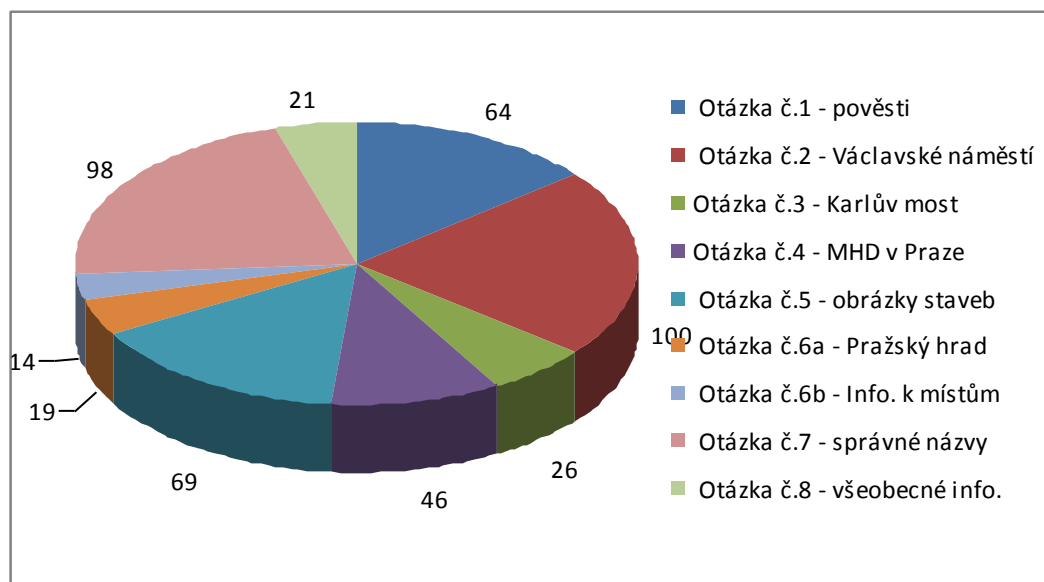
40 žáků - běžná třída

Otázky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	39	40 průměr
č.1 - počítání	0	100	0	100	100	0	100	100	100	100	0	100	100	0	0	0	100	100	100	0	100	100	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	100	100	100	0	100	100	64
č.2 - Václavské náměstí	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
č.3 - Karlovo náměstí	0	0	0	100	100	0	0	0	100	100	0	0	0	0	0	100	100	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	100	100	0	0	0	0	26
č.4 - MHD v Praze	50	25	25	50	100	25	25	75	25	50	50	25	75	75	100	25	25	25	50	50	50	25	25	25	25	25	50	50	25	25	50	50	25	25	75	75	25	25	46
č.5 - obrázky stánek	75	100	75	50	75	75	100	75	100	50	50	50	50	75	75	100	50	50	50	75	75	75	75	75	50	50	75	75	75	50	75	100	50	75	75	50	50	69	
č.6a - Pražský hrad	0	0	60	0	0	60	0	20	0	0	20	20	40	0	0	20	60	0	0	0	0	0	0	0	0	20	60	60	40	0	20	0	0	20	60	0	40	19	
č.6b - informace k místům	0	0	0	0	30	0	0	40	0	0	0	0	0	0	0	20	10	10	20	40	0	0	0	0	0	40	50	50	0	0	0	50	40	50	0	0	14		
č.7 - správné názvy	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	98	
č.8 - všeobecné informace	0	20	20	20	60	20	60	100	0	0	0	20	20	20	20	0	0	0	0	100	20	0	0	0	60	60	0	0	0	80	0	0	0	20	20	20	20	21	

Zdroj: vlastní šetření

Z tabulky č. 2 vyplývá, že žáci z běžných tříd napsali didaktický test s 51% úspěšností.

Graf 13: Procentuelní vyhodnocení testu v běžných třídách

Zdroj: vlastní šetření

Graf ukazuje úspěšnost odpovědí jednotlivých otázek v běžných třídách v procentech. Lze vyčíst, jaké otázky byly pro děti obtížnější a jaké naopak jednoduché. U dvou otázek byla téměř 100% úspěšnost správných odpovědí. Zajímavé je, že ve dvou otázkách, kde děti měly vyjádřit svými slovy nebo kresbou své získané znalosti, byla úspěšnost odpovědí velmi nízká.

Tabulka 3: Procentuelní vyhodnocení testu v montessori třídách

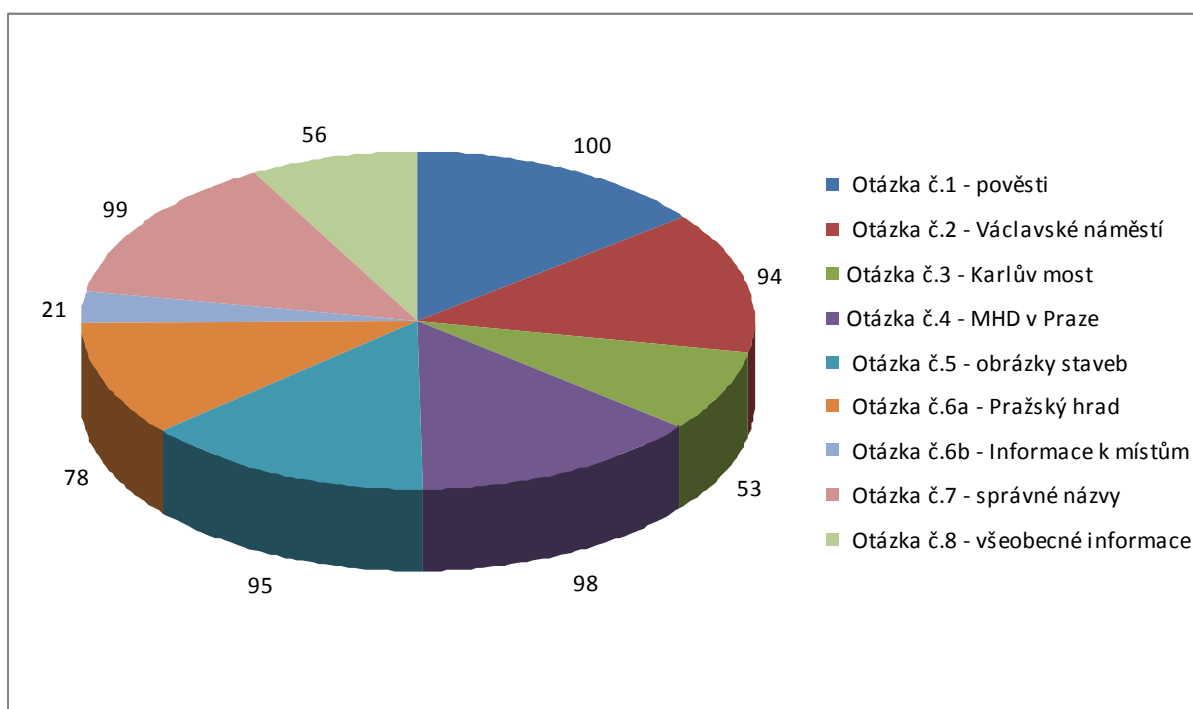
32 žáků - montessori třída

Otázky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32 průměr	
č.1 - pověsti	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
č.2 - Václavské náměstí	100	100	100	0	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	94
č.3 - Karlův most	100	100	0	100	0	0	0	0	100	100	100	0	0	0	0	0	100	0	100	100	100	100	0	0	100	100	100	100	100	0	0	100	53
č.4 - MHD v Praze	100	100	100	100	100	75	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	75	100	100	100	100	100	100	100	100	100	98
č.5 - obrázky staveb	25	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	50	100	100	100	50	100	100	100	100	100	100	100	100	100	95
č.6a - Pražský hrad	80	80	100	100	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	0	80	80	60	60	60	100	80	80	80	80	100	100	80	80	80	78
č.6b - Informace k místům	0	10	0	0	0	20	0	50	10	0	0	10	0	10	0	50	0	10	0	10	20	20	50	40	0	50	50	50	50	50	50	21	
č.7 - správné názvy	100	100	100	100	80	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	99
č.8 - šlechtěné informace	100	40	80	60	40	40	40	40	60	40	60	40	40	40	40	40	40	40	60	60	40	40	100	40	60	60	100	100	100	40	40	40	56

Zdroj: vlastní šetření

Z tabulky č. 3 vyplývá, že žáci z montessori tříd napsali didaktický test se 77% úspěšností.

Graf 14: Procentuelní vyhodnocení testu v montessori třídách

Zdroj: vlastní zdroj

Graf ukazuje úspěšnost odpovědí jednotlivých otázek v montessori třídách. V pěti otázkách je téměř 100% úspěšnost správných odpovědí, pouze u otázky č. 6b odpovědělo správně jen 21% žáků. Zajímavé je, že tato otázka dělala velké potíže žákům z běžných tříd.

Z testování vyplynulo, že děti z montessori tříd byly v didaktickém testu úspěšnější než žáci z běžných tříd. Úspěšnost montessori žáků v testu byla 77%, úspěšnost žáků z běžných tříd byla 51%. Žáci z montessori tříd vždy odpověděli, i pokud nebyla odpověď správná. To lze považovat za důkaz toho, že děti z montessori prostředí nemají obavy z chyb. Děti z běžné třídy neodpovídaly, pokud si nebyly jisté odpovědí, přestože ne vždy byla správná. Pro děti z běžných tříd je obtížnější se vyjadřovat písemně vlastními slovy více než pro děti z montessori tříd.

8 VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU

Ze srovnání výsledků průzkumného šetření a stanovených hypotéz vyplynulo:

Hypotéza č. 1 - Výuka formou projektu a podpora montessori koncepce je efektivní způsob pro získání znalostí v širších souvislostech.

Dle testu se prokázalo, že děti z montessori prostředí odpovídaly na otevřenou otázku č. 8 více než jednou odpovědí. Většinou celou větou či souvětím. V procentuálním porovnání odpověděly na otázku na 56%. Děti z běžné třídy odpověděly jednoslovně nebo neodpověděly vůbec. V procentuálním porovnání odpověděly na otázku na 21%.

Z výsledků vyplývá, že **hypotéza č. 1** je ověřena a potvrzena.

Hypotéza č. 2 - Montessori pedagogika podněcuje v dětech jejich přirozenou zvědavost a děti pracují na základě vnitřní motivace a nemají obavy z neúspěchu či špatného hodnocení.

Testování prokázalo, že děti z montessori prostředí vždy zatrhnou odpověď. V některých případech nemají jistotu, přesto si na základě svého úsudku vyberou odpověď, kterou zatrhnou. Děti z běžné třídy nezatrhnou odpověď, pokud neví jistě, že je správně, nebo pokud si to v daný moment nemyslí. Celkově v testu děti z montessori prostředí odpověděly na 100% otázek, pomineme-li správnost odpovědi.

Z těchto výsledků lze tedy vyhodnotit, že také **hypotéza č. 2** je ověřena a potvrzena.

Cílem praktické části bylo porovnat úroveň znalostí z projektu „O Praze“ v běžných a v montessori třídách, zmapovat a popsat průběh projektu v montessori třídě z pohledu pozorovatele a současně zjistit, zda bude rozsah znalostí v běžných a montessori třídách srovnatelný. Řízený rozhovor přinesl pohled na montessori pedagogiku z pozice třídní učitelky 2. Montessori třídy ZŠ Na Dlouhém lánu.

DP nyní uvede vyhodnocení všech poznatků, které autorka práce získala z průzkumného šetření a během hospitací na ZŠ Na Dlouhém lánu z rozhovorů se

studenty a pedagogy. Kvůli diskrétnosti ponechala autorka DP všechny rozhovory i odpovědi z didaktických testů jako anonymní.

K vyhodnocení průzkumu autorka využila tři metody - pozorování, řízený rozhovor a didaktický test. Děti se začaly projektu „O Praze“ věnovat v říjnu. Učitelky zapojovaly téma Praha do výuky dle potřeby, minimálně však 1x týdně. Na konci prosince děti psaly didaktický test.

Pozorování

Autorka DP se aktivně účastnila setkání dětí ve třídě k tématům o Praze. Sledovala práci dětí i učitele v montessori prostředí. Všimla si jak materiálů, tak i práce dětí. Velmi zajímavý byl partnerský přístup učitele a atmosféra ve třídě, která během hodin panovala. Prostředí bylo přátelské, klidné. Děti v montessori třídě pracovaly samostatně bez pomoci učitele. Individuální práci vystřídala práce ve skupinkách, kde si děti vzájemně pomáhaly, spolupracovaly a diskutovaly nad daným úkolem. Učí se zde nést vlastní zodpovědnost za své rozhodování a učí se plánovat svou práci a úkoly. Děti pracovaly na základě vnitřní motivace a zájmu o dané téma. Všichni se aktivně zapojovali a spontánně si sdělovali své zážitky z míst navštívených s rodiči či se spolužáky. Zajímavé je, že v montessori prostředí se neznámkuje. Žáci jsou hodnoceni na vysvědčení slovně. Hodnocení je podrobné a vystihuje pokrok žáka, jeho výsledky práce a naznačuje cesty, které vedou k dalšímu osobnímu rozvoji. Montessori pedagogika je založena na montessori pomůckách, které dětem pomáhají velmi dobře získat a upevnit své znalosti.

Doporučení: Autorka práce doporučuje paní učitelce, vzhledem k časové náročnosti a vyčerpání při realizaci projektu, zapojení učitelů cizích jazyků. Je vhodné část projektu začlenit i do výuky cizího jazyka. Dále autorka doporučuje část projektu zpracovat do elektronické podoby a uchovat pro případné opakování tohoto tématu v budoucnosti. Jako další doporučení autorka navrhuje větší zapojení rodičů do projektu a do výuky celkově.

Řízený rozhovor

Zajímavý pohled na montessori pedagogiku nám poskytla učitelka 2. montessori třídy ZŠ Na Dlouhém lánu. Jako největší pozitivum montessori pedagogiky

shledává partnerský vztah dětí a učitelů. Učitelé respektují názory dětí a vedou je k tomu, aby své myšlenky uměly obhájit. Všestranné zaměření školy potvrdila paní učitelka tím, kdy v rozhovoru uvádí, že většina absolventů prvního stupně montessori pokračuje na víceletých gymnáziích. Úskalí této pedagogiky vidí hlavně ve veliké časové a energické náročnosti pro jednotlivé učitele. Jejich každodenní příprava na vyučování, časté konzultace s rodiči a dětmi a čas věnovaný samosprávě školy. Časově náročné je psaní slovního hodnocení, které je psané každému dítěti „na míru“. Kvalifikace učitelů je forma vzdělání požadována zákonem, ale pro učitele v montessori je důležité vzdělání v montessori pedagogice. Tyto semináře jsou pořádány Společností montessori ČR nebo Montessori institutem v Praze. Jsou akreditovány MŠMT ČR, jsou však časově i finančně náročné a nejsou vždy hrazeny školským zařízením.

Dále z rozhovoru vyplynula důležitost spolupráce rodičů a školy. Škola pořádá kurz pro rodiče, kde si mohou rodiče vyzkoušet práci v montessori z pozice dítěte. Zároveň škola pořádá dny otevřených dveří a „dílňičky“ pro děti.

Celý řízený rozhovor je v příloze G.

Doporučení: Autorka práce doporučuje rodičům, kteří chtějí své dítě umístit do montessori třídy, aby nejprve navštívili kurzy, kde se s montessori pedagogikou seznámí, pochopí její principy a na základě osobního přesvědčení dítě do třídy buď umístí, nebo nikoli. Neznalost principů nebo metod montessori pedagogiky může později způsobit rodičům i negativní přístup k montessori pedagogice a následně pak i eventuální stres dítěte při změně školního prostředí.

Didaktický test

Z testování vyplynulo, že děti z montessori tříd byly v didaktickém testu úspěšnější než žáci z běžných tříd. Úspěšnost montessori žáků v testu byla 77%, úspěšnost žáků z běžných tříd byla 51%. Test ukázal, jaké otázky byly pro děti obtížnější a jaké naopak jednoduché. Děti z běžné třídy měly větší problém vyjádřit svými slovy nebo kresbou své získané znalosti, než děti z montessori třídy. Z didaktického testu se prokázalo, že děti z montessori prostředí se nebojí chyby. Zatrhnou vždy odpověď. Oproti tomu v běžných třídách děti raději neodpovídají, pokud nemají jistotu, že odpověď znají. Dále se prokázalo, že montessori výuka podporuje důvěru v sebe sama. Děti během vyplňování testu neměly tendence opisovat odpovědi od okolí. Přestože někteří nahlíželi k jiným, jejich odpovědi se lišily. Děti v běžných

třídách odpovídaly na otázku č. 6 ve velké míře jednoslovně. Děti z montessori odpovídaly častěji celou větou či souslovím.

Jak již bylo zmíněno výše v rozhovoru s učitelkou montessori třídy, děti v montessori třídách jsou vedeny k samostatnosti a odpovědnosti za svou práci, což se v testu potvrdilo.

Výsledky testu ukazují, že děti z montessori tříd mají širší znalosti a díky výuce formou projektů je pro ně získávání informací touto cestou přirozené a efektivní. V důsledku toho si získané informace lépe pamatují díky souvislostem, které jim pomohly k jejich získání.

Doporučení: Je nutné zmínit, že děti v montessori prostředí neznají stres nebo eventuální strach z písemných testů, tak jako děti z běžných tříd, které se obávají, jakou známkou bude test ohodnocen. Autorka práce doporučuje nechat děti v montessori prostředí psát test na čas, nebo v konkrétním časovém rozmezí. Děti z montessori tříd jsou zvyklé na dostatek času a prostoru a toto omezení by mohlo změnit výsledky. Dále autorka doporučuje zapojení výpočetní techniky nebo interaktivní tabule do výuky, kde by si děti mohly vyzkoušet i jiný způsob výuky.

ZÁVĚR

V teoretické části diplomové práce autorka stručně popsala na základě odborné literatury alternativní pedagogické koncepce a jejich základní rysy. Zaměřila se na historii montessori pedagogiky a život zakladatelky Marie Montessori. Za tímto účelem zpracovala v praktické části projekt na téma „Poznávání Prahy“, kde se zaměřila hlavně na historická místa v centru Prahy, poznávání z hlediska kultury, sportu a dopravy. Cílem projektu bylo poskytnout základní přehled a doplnit jej praktickými náměty na uvedení tohoto tématu dětem a pomůckami koncipovanými v duchu zásad pedagogiky Marie Montessori. Dále porovnat úroveň znalostí v běžných a v montessori třídách. Během projektu sledovat jeho průběh z pozice pozorovatele, popsat průběh projektu v montessori třídě a současně zjistit, zda bude rozsah znalostí v běžných a montessori třídách rozdílný.

Navrhla pomůcky pro děti mladšího školního věku viz. příloha C - F. Tímto projektem chtěla přiblížit dětem jejich rodné město. Autorka připravila pro děti pomůcky, které odpovídají principům Marie Montessori a téma propojila i s dalšími oblastmi jako jsou výtvarné činnosti, hudební činnosti, pohybové činnosti aj. V průzkumném šetření zpracovala didaktický test, který psaly děti z druhého ročníku běžné a montessori třídy. Analyzovala odpovědi žáků v jednotlivých otázkách. V závěru praktické části vyhodnotila své poznatky z průzkumného šetření. Autorka DP by chtěla zmínit, že vedení Základní školy Na Dlouhém lánu bylo velmi vstřícné a nápomocné. Souhlasilo s hospitacemi v hodinách montessori třídy. Umožnilo vést rozhovory s pedagogy a žáky, provádět pozorování a didaktický test, na základě kterých byly všechny zvolené hypotézy v průzkumu ověřeny a potvrzeny. Alternativní pedagogická koncepce montessori je zaměřena na individuální rozvoj dítěte s ohledem na podporu osobnosti dítěte. Všestranné zaměření školy se potvrdilo v průzkumu, kdy většina absolventů prvního stupně montessori pokračuje na víceletých gymnáziích. Pro odpověď na otázku, zda je Montessori pedagogika ideální pro výchovu a vzdělání dnešních dětí, by bylo zajímavé najít absolventy montessori škol, kteří již pracují a využívají základy montessori vzdělání. Montessori pedagogika nese své přínosy, ale také rizika. Autorka DP shledává jako velmi pozitivní příjemné a uvolněné prostředí, získávání vědomostí vlastní činností, převažující význam vnitřní motivace, trvalejší zapamatování díky svobodně volené činnosti, důraz na rozvoj komunikativních dovedností a respektování individuality dětí. K rizikům autorka uvádí náročnější přípravu a práci učitele, odbornou vzdělanost učitelů a všech pedagogických

pracovníků, náročnější hodnocení dětí a vybavení třídy specifickými pomůckami a propojenost všech předmětů, včetně cizích jazyků. Celé alternativní školství, tedy i montessori pedagogika, je (jako i jiné fenomény vzdělávání) plně diskutabilních a rozporuplných rysů.

Marie Montessori začala svou pedagogiku budovat při práci s postiženými dětmi, proto je kladen důraz na smyslový rozvoj, hru, jsou zde minimální nároky na intelekt. Podobné požadavky můžeme dnes najít i u některých mateřských škol. Proto děti podle některých kritiků nejsou dostatečně připravené pro zahájení školní docházky. Jedna z kritik je, že si děti ve školce jen hrají a nejsou po nich požadovány žádné výsledky. Vzhledem k tomu, že první novodobá mateřská montessori školka byla jako pilotní projekt založena v roce 1998, Montessori pedagogika je v České republice přeci jen stále v začátcích. Podrobný průzkum uplatnění dětí vzdělávaných montessori metodou by dával mnohem větší smysl v zemích, kde má Montessori pedagogika až stoletou tradici.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ČÁP, Jan; MAREŠ Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7
- DVOŘÁČEK, Jiří. *Základy pedagogiky*. Praha: Oeconomica, 2014. ISBN 9788024520148
- DVOŘÁČEK, Jiří. *Kompendium pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009. ISBN 978-80-7290-405-1.
- DVOŘÁČEK, Jiří. *Pedagogika pro učitele odborných předmětů*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. ISBN 80-245-0886-9.
- KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J., *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Pavel Kopřiva – Spirála, 2012. ISBN 978-80-904030-0-0.
- LANGMEIER, Josef; KREJČÍŘOVÁ Dana. *Vývojová psychologie, 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 80-247-1284-9
- LUDWIG, Harald ed kol. *Vychováváme a vzděláváme s Marií Montessoriovou – praxe reformně pedagogické koncepce*. Praha: Univerzita Pardubice, 2008. ISBN 978-80-7395-049-1.
- MONTESSORI, Maria. *Objevování dítěte*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 2001. ISBN 80-86-189-5.
- MONTESSORI, Maria. *Tajuplné dětství*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 1998. ISBN 80-86-189-00-7.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-072-3.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělání*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-977-1.
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. 3. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.
- SINGULE, František. *Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-26160-4
- SEIFERTO VÁ, Lucie. *Tajemná Praha*. Petr Prchal, 2006. ISBN 80-87003-06-3
- ŠEBESTOVÁ, Věra; ŠVARCOVÁ, Jana. *Maria Montessori – aktuálně*. Praha: Vyšší pedagogická škola a střední pedagogická škola a gymnázium v Praze, 1996.

ŠEBESTOVÁ, Věra; ŠVARCOVÁ, Jana. *Maria Montessori – aktuálně. Obrazová příloha*. Praha: Vyšší pedagogická škola a střední pedagogická škola a gymnázium v Praze, 1999.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

MONTESSORI, Maria. *From Childhood to Adolescence*. Clio Press, 1994. ISBN 978-1851091850

Seznam použitých internetových zdrojů

Association Montessori Internationale. [online] Cit. 18.8.2014. Dostupný z www: <http://www.montessori-ami.org/>

Společnost Montessori o.s. [online] <http://www.montessoricr.cz/o-spolecnosti-montessori/>

Zdroj: dostupné z <http://www.elefant-brno.cz/album/jazyk/pohybliva-abeceda-tiskaci-pismena-jpg/>, [cit:2015-01-04]

Zdroj: dostupné z <http://www.webareal.sk/sk-material-montessori-cz/eshop/4-1-jazyk/0/5/443-Abecedni-skrinka>, [cit: 2015-01-04]

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Typologie alernativních škol.....	18
Obrázek 2: Montessori základní školy	32
Obrázek 3: Montessori mateřské školy	32
Obrázek 4: Chrám sv.Víta.....	48
Obrázek 5: Národní divadlo.....	48
Obrázek 6: na zastávce metra Hradčanská	48
Obrázek 7: Karlův most	49
Obrázek 8: Kašna u Klementina	49
Obrázek 9: Stíny.....	50
Obrázek 10: Stíny	50
Obrázek 11: Stíny	50
Obrázek 12: Přiřazování obrázků Prahy.....	51
Obrázek 13: Puzzle Prahy	52
Obrázek 14: Skládání obrázků.....	53
Obrázek 15: Skládání obrázků.....	53
Obrázek 16: Slabiky	54
Obrázek 17: Slabiky	54
Obrázek 18: Komoda	55
Obrázek 19: Pohyblivá abeceda	55
Obrázek 20: Rozklad slova	56
Obrázek 21: Rozklad slova	56
Obrázek 22: Skládání slov	57
Obrázek 23: Skládání slov	57
Obrázek 24: Hledej hlásku	58
Obrázek 25: Hádej zvíře	59
Obrázek 26: Hádej zvíře - kontrola	59

Seznam grafů

Graf 1: Odpovědi běžné třídy otázka č.1	60
Graf 2: Odpovědi montes. otázka č.1	60
Graf 3: Odpovědi běžné třídy otázka č.2	61
Graf 4: Odpovědi montes. třídy otázka č.2	61
Graf 5: Odpovědi běžné třídy otázka č.3	62
Graf 6: Odpovědi montes. třídy otázka č.3	62
Graf 7: Odpovědi běžné třídy ot. č.6a	63
Graf 8: Odpovědi montes. třídy ot. č. 6a.....	63
Graf 9: Odpovědi běžné třídy ot. č.6b	64
Graf 10: Odpovědi monte třídy ot. č.6b	64
Graf 11: Odpovědi běžné třídy ot. č.8	65
Graf 12: Odpovědi monte třídy ot. č.8	65
Graf 13: Procentuelní vyhodnocení testu v běžných třídách	67
Graf 14: Procentuelní vyhodnocení testu v montessori třídách.....	69

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výše školného na některých montessori školách, namátkou vybraných ze seznamu škol uvedených na stránkách www.montessoricr.cz	19
Tabulka 2: Procentuelní vyhodnocení testu v běžných třídách	66
Tabulka 3: Procentuelní vyhodnocení testu v montessori třídách	68

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A	INFORMACE K OBLASTI „PRAHA JAKO HLAVNÍ MĚSTO“	I
PŘÍLOHA B	HISTORICKÁ MÍSTA PRAHY	V
PŘÍLOHA C	PRAŽSKÝ HRAD.....	X
PŘÍLOHA D	ZAJÍMAVÁ MÍSTA PRAHY	XIV
PŘÍLOHA E	PRAHA JAKO MĚSTO ZÁBAVY	XX
PŘÍLOHA F	POZNÁVÁME PRAHU VŠÍM CO SE HÝBE	XXVII
PŘÍLOHA G	ŘÍZENÝ ROZHOVOR	XXXVI
PŘÍLOHA H	DIDAKTICKÝ TEST	XXXIX

PŘÍLOHY

Příloha A – Informace k oblasti „Praha jako hlavní město“

Praha je město ve středu Evropy, křižovatka obchodních cest, bylo podle legend založeno bájnou kněžnou Libuší, která tuto událost a budoucí význam Prahy prorokovala slovy: „Vidím město veliké, jehož sláva hvězd se dotýká...V lesích u Vltavy naleznete člověka, který tesá práh svého domu a podle toho nazvete město Prahou...“

Často nacházíme výklad, že Praha je pojmenována po říčním prahu či jezu, který se nacházel někde na místě dnešního Karlova mostu. Přes tento brod přecházeli lidé přes řeku. Protože se město začalo rozrůstat právě nad tímto brodem, tedy prahem v řece, bylo nazváno Praha. Jiný výklad odvozuje název od vyprahlého místa, na kterém byl založen Pražský hrad. Ten se stal spolu s tržišti, brody přes Vltavu a k nim směřujícími stezkami základem vznikajícího města.

Lokalita Prahy však již byla osídlena dávno před tím Keltů a na přelomu 5. a 6. století Slovy. Slovanské hradiště se v 9. století stalo sídlem českých knížat, v podhradí se jednotlivé osady podél obchodních cest slévají v raně středověké město, které prochází po staletí mnohými změnami a největší slávy a rozmachu získává za vlády Karla IV.

„Praga caput regni“ (Praha hlava království) má Praha vepsáno ve znaku. A jistě plným právem. Od svého vzniku vždy hrála důležitou roli v dějinách národa, země i Evropy. Od středověku měla pověst jednoho z nejkrásnějších měst na světě a byly jí dávány přívlastky „zlatá“, „stověžatá“, „koruna světa“, „kamenný sen“.

Po staletí vzdávaly Praze hold významné osobnosti, jako byl W. A. Mozart, L. van Beethoven, britská královna Alžběta II., papež Jan Pavel II. apod. Praha představuje jedinečný komplex památek, jemuž vysoko nad městem vévodí Pražský hrad. Je ukázkou všech uměleckých slohů a směrů. Historické jádro města se rozkládá na obou březích Vltavy a tvoří je 6 částí, kdysi samostatných měst, v 18. století sjednocených – Staré Město, Josefov, Nové Město, Malá Strana, Hradčany a Vyšehrad. V Praze je k nalezení nejvíce památkových objektů, muzeí a galerií.

Pražský hrad

Symbol české státnosti, sídlo knížat, králů a prezidentů, tvoří po staletí charakteristickou dominantu města nad Vltavou. Byl založen v 80. letech 9. století knížetem Bořivojem. Neustále se vyvíjel po celých jedenáct set let. Je to monumentální komplex palácových, úřednických, církevních, obranných a obytných staveb všech slohových období. Rozkládá se okolo tří nádvoří. Svou podobu měnil od svého vzniku několikrát. Nejvýznamnějšími změnami prošel za vlády Karla IV., jenž si zvolil Prahu za sídelní město říše a inicioval povýšení pražského biskupství na arcibiskupství, r. 1344 založil katedrálu sv. Víta a významně přestavěl Královský palác. Další významné úpravy na Pražském hradě proběhly za vlády Vladislava Jagellonského, kdy je zbudováno nové opevnění s dělovými věžemi, opět přestavěn Královský palác a vybudován Vladislavský sál a Ludvíkovo křídlo. Nejnovější úpravy na Pražském hradě byly provedeny z pověření prezidenta republiky Václava Havla.

Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha

Gotická katedrála, duchovní symbol českého státu, byla založena r. 1344 na místě původní románské rotundy Janem Lucemburským a jeho syny Karlem a Janem Jindřichem podle pánů Matyáše z Arrasu (do r. 1352), později Petra Parléře. Stavba trvala téměř 600 let a definitivně byla dokončena až v r. 1929. Kromě vzácné umělecké výzdoby, kaple sv. Václava a hrobky českých králů v podzemí, jsou zde rovněž uloženy korunovační klenoty. Ve věži katedrály se nachází největší zvon v Čechách sv. Zikmund a podle pověsti každé poškození zvonu věští Čechám blížící se katastrofu. "Nahoru ho prý vytáhli provazem upleteným z vlasů dvorních dam i samotné princezny, která vymyslela důmyslný stroj, který velký kolos lehce vyzdvihl."

Zlatá ulička

Název Zlatá ulička nepocházel od alchymistů, kteří se pokoušeli vyrobit zlato, ale od zlatotepců, kteří zde poměrně dlouhou dobu působili. Zlatá ulička je tvořena malými domky vestavěnými v gotickém opevnění. Od 16. století zde bydleli hradní střelci a řemeslníci. Také zde pobývali i známé osobnosti – spisovatelé Franz Kafka, Jiří Mařánek a měla zde proslulou věštinu Madame de Thebes, kterou umučilo gestapo za to, že věštila pád Třetí říše.

Jelení příkop

Z větší části přirozená strmá rokle, kterou protékal původně volně potok Brusnice, který byl později regulován a zčásti svedený do potrubí. Původně sloužil příkop jen jako obranná bariéra, ale za vlády císaře Rudolfa II. sem byla vysazena vysoká zvěř, která se zde lovila. Když Prahu v letech 1741 – 1742 okupovali Francouzi, zvěř vybili a snědli. Na konci 17. století byla postavena jízďárna a přes Jelení příkop k ní vedl Prašný most, který kdysi pojil Královskou zahradu s ostatními hradními objekty. V horní části Jeleního příkopu nechal ve 20. letech 20. století T. G. Masaryk zřídit medvědárium. Medvědy dostal darem od legionářů z Ruska. Medvědárium zaniklo v 50. letech. V 90. letech 20. století byl příkop postupně zpřístupněn veřejnosti. Na dně příkopu je louka a bývalý domek medvědáře, umělá jeskyně s kašnou a pískovcová socha Ponocného, dar od studentů hořické Kamenické školy prezidentu Masarykovi.

Letohrádek královny Anny

Začal se stavět roku 1538 podle modelu italského mistra Paolo della Stelly. Jedná se o první projev renesance na sever od Alp. Letohrádek nese jméno královny Anny, která byla dcerou českého krále Vladislava Jagellonského. Tento Letohrádek dostala darem od svého manžela, ale bohužel zemřela rok před jeho dokončením. Dostala ho jako projev lásky. Ve středu giardineta před letohrádkem stojí proslulá bronzová fontána odlitá v letech 1564 – 1568, které se říká zpívající fontána, protože dolní část fontány rozeznívá zvonivým zvukem voda přepadající z horní nádrže. Zní jako vzdálená hudba nebo zvony (nejlépe je slyšet přímo pod ní). Pověst praví, že kdo slyší svatební zvony, do roka uzavře sňatek.

Vladislavský sál

Je největší slavnostní prostor středověké části Pražského hradu, zasedací a sněmovní sál českých králů. Užívá se pro reprezentační shromáždění o státních svátcích, slavnostní zasedání Parlamentu a podobně. Pozdně gotický obdélný sál o rozměrech 62 × 16 m s bohatou krouženou klenbou v pěti polích (výška 13 m) a renesančními pravouhlými okny. Vznikl spojením několika starších prostor na místě, kde bývaly sněmovní sály patrně už od Vratislava II. (zčásti jsou zachovány v podzemí). Na jižní straně je sál lemován kamenným balkonem s krásnou vyhlídkou na město, z jihozápadního rohu sálu je přístup do České kanceláře (tzv. Ludvíkovo křídlo, vyčnívající z jižní fronty Hradu). Na severní straně je menší sál Staré sněmovny a

Jezdecké schodiště, přímý vstup do sálu z prostranství před Kostelem sv. Jiří. Na východní straně k sálu přiléhá Kostel Všeck svatých, na jehož kruchtě je ze sálu přímý vstup. Do sálu se dnes vstupuje pod balkonem na východní straně III. nádvoří, historický vstup byl Jezdeckým schodištěm.

Příloha B – Historická místa Prahy

Loreta

Tedy ta na Hradčanech, se začala stavět v roce 1626 a byla vysvěcena 25. března 1631. Její stavba byla financována hraběnkou Kateřinou z Lobkovic a navržena italským architektem Giovanni Orsim. V loretánské domku je uvnitř pravděpodobně několik trámů a cihel, které pocházejí přímo z italské Lorety. Chýše (což je základní prvek lorety) byla původně malovaná, až později byla vyzdobena sochami starozákonních proroků a výjevy ze života Panny Marie Loretánské. Počátkem 18. století byla Svatá chýše obehána barokním průčelím, pod dohledem architektů Kryštofa Dientzenhofera a Kiliána Ignáce Dientzenhofera.

V současné době je zde překrásná sbírka liturgických předmětů, hlavně monstrancí. Zvonkohra se poprvé rozezněla 15. srpna 1695 a v současnosti se můžeme každou hodinu zaposlouchat do jejích tónů. Jedná se o největší zvonkohru, kterou sestavil v roce 1694 hodinář Petr Neumann ze třiceti zvonů a zvonků ulitých v Amsterdamu a umístil do průčelí na hodinové věže. Na zvonkohru prý kdysi hrával český písničkář a hudební skladatel pan Karel Hašler, k pražské loretánské zvonkohře se tradují i některé historickými prameny neověřené staropražské pověsti či legendy. Základním prvkem Lorety je svatá chýše, která měla podobu malé stavby a podle legend měla připomínat domek, ve kterém žila Panna Marie v Nazaretu.

Sv. Starosta

V jedné z kaplí v areálu Lorety je socha vousaté svěťice sv. Starosty. Podle legendy se jednalo o dceru portugalského krále, která tajně přijala křesťanství a odmítala se provdat za muže, kterého jí vybral otec. V noci před svatbou prosila Boha o pomoc – a do rána jí narostl hustý plnovous. Pak už se nápadníkovi do ženění ani nechtělo. Rozzlobený otec pak nařídil, aby dceru ukřižovali.

Petřínská rozhledna

Je s výškou přes 60 metrů jednou z nejznámějších dominant Prahy. Její základna se nachází v nadmořské výšce 324 m n. m. na temeni kopce Petřín. Rozhledna byla vystavěna pro Zemskou jubilejní výstavu v roce 1891 jako volná kopie Eiffelovy věže v Paříži. Byly položeny 11 metrů hluboké základy a na nich vystavěna 60 metrů vysoká ocelová konstrukce vážící 175 tun. Jádrem konstrukce je osmiboký

tubus, v němž je umístěn výtah; okolo něj se vinou dvě točitá schodiště s 299 schody - jedno pro chůzi nahoru, druhé pro chůzi dolů. Rozhledna má dvě vyhlídkové plošiny, horní je ve výšce 55 metrů. V podzemních prostorách rozhledny je umístěna malá výstava artefaktů spojených s životem Jára Cimrmana.

Bludiště

Bylo původně výstavním pavilónem Klubu českých turistů vystavěný jako kopie vyšehradské gotické brány zvané Špička. Po skončení výstavy byl rozebrán a přenesen na Petřín a roku 1893 do něj instalováno bludiště se 45 zrcadly, ve své době jediné v Rakousko – Uhersku. Zrcadla propojená v důmyslný systém vytváří tunely napříč Petřínem a nafukují ho donekonečna. Za zdolání bludiště je odměnou dioráma za východem z bludiště, zobrazující památnou scénu z konce třicetileté války, kdy Prahu dobývali Švédové. Promyšlená kombinace plastického popředí s plochou malbou pozadí, navozuje živý dojem. Posledním douškem Petřínského bludiště je síň smíchu s množstvím zakřivených zrcadel.

Karlův most

Je nejstarší stojící most přes řeku Vltavu v Praze a druhý nejstarší dochovaný most v České republice. V Čechách to byla v pořadí čtvrtá kamenná mostní stavba, po mostu Juditině, Píseckém a Roudnickém. Karlův most nahradil předchozí Juditin most, stržený roku 1342 při jarním tání ledů. Stavba nového mostu začala v roce 1357 pod záštitou krále Karla IV. a byla dokončena v roce 1402. Karlův most byl až do roku 1841, kdy byl dostavěn most císaře Františka I., jediným komunikačním spojením přes Vltavu v Praze (nepočítáme-li přívozy a brody). Praha se stala i díky kamennému mostu významnou zastávkou na evropských obchodních cestách. Most byl postupně ozdoben třiceti sochami a sousošími. Původně se mu říkalo jen Kamenný nebo Pražský most. Název Karlův most se vžil až kolem roku 1870 na základě dřívějšího podnětu Karla Havlíčka Borovského.

Bruncvík

Autor sochy Bruncvíka na Karlově mostě je Ludvík Šimek, rok 1884. Socha stojí mimo řadu soch na podstavci pod výše uvedeným sousoším. Autor ji vytesal v kombinaci vlastní představy a podle fragmentu sochy z 15. století. Socha symbolizuje rytíře s taseným mečem, se lvem u nohou a erbem po boku. Originál byl poškozen během třicetileté války se Švédy. Torzo a původní podstavec je uložen v lapidáriu NM.

Staroměstský orloj

Nebo také Pražský orloj je jedním z nejznámějších orlojů na světě. Je součástí jižní stěny staroměstské radnice v Praze. Byl zkonstruován v roce 1410. Orloj má tři hlavní části. Nejzajímavější je astronomická část, ukazující polohy nebeských těles. Pod ní je umístěno kalendářové kolo, které v 19. století vybavil malbami malíř Josef Mánes. Kolem astronomické části jsou pak umístěny pohyblivé figurky pro pobavení diváků. Důležitou součástí je také pohyblivé procesí dvanácti apoštolů, kteří se ukazují každou hodinu nad astronomickou částí. Jednou z nejstarších částí orloje jsou mechanický hodinový stroj a astronomický číselník z roku 1410. Stroj vytvořil hodinář Mikuláš z Kadaně. Dlouhou dobu existovaly spory o tom, kdo vlastně orloj vytvořil. Velmi dlouhou dobu se mělo za to, že orloj vytvořil v roce 1490 hodinář Jan Růže (zvaný také mistr Hanuš) se svým pomocníkem Jakubem Čechem. Pověst hovořila o tom, že Hanuš byl nakonec oslepen, aby již nikdy nemohl postavit podobné hodiny. Kamenická výzdoba orloje je pravděpodobně dílem kamenické huti Petra Parláře, která v Čechách působilá do roku 1420. To byl ale omyl, který se podařilo odhalit až ve 20. století. Pravděpodobně v 17. století byly přidány dřevěné sošky a figury apoštolů. V průběhu další velké opravy v letech 1865 až 1866 byla přidána ozvučená soška kohouta.

Kampa

Je malý nepravý ostrov na řece Vltavě v Praze na Malé Straně, od níž je oddělen uměle vytvořenou mlýnskou struhou Čertovkou. Od Smíchova poté Říční ulicí. Původ názvu Kampa není zcela zřejmý. Podle některých je toto slovo odvozeno z latinského campus (ploché pole, planina) či ze staročeského zákupní (stinné místo), jiní tvrdí, že souvisí se jménem měšťana Gangsela z Campu, který zde v 17. století vlastnil dům. Nejstarší písemné zmínky o Kampě pocházejí z roku 1169, kdy byla tehdy zmíněna v zakládací listině kostela maltézského řádu. Přirozené náplavy a navážky, především po velkém požáru Malé Strany a Hradčan v roce 1541, ostrov postupně navyšovaly. Na začátku 17. století byly zpevněny břehy. Na samotné Kampě vznikaly nejdříve zahrady, od 15. století se na ostrově začaly stavět mlýny a mlýnské zahrady (později nahrazovány zahradami šlechtickými). Velkopřevorský mlýn je nejznámější, je na něj krásný výhled od Karlova Mostu. V 17. století zde byla na smíchovské straně vybudována Michnovská zahrada, součást Michnovského paláce na Újezdě. Vlevo od něj stál mlýn Huť, z něhož se dnes zachovalo jen velké dřevěné kolo. V 18. století byl Michnův palác přeměněn na zbrojnici. Dalším zde vybudovaným mlýnem byl Sovův

mlýn, nazývaný podle Václava Sovy z Liboslavě, který mlýn v 15. století vlastnil. Kolem Sovova mlýnu se nachází Odkolkovská zahrada, již v 19. století obývala pekařská rodina Odkolků, která mlýn koupila a nechala novogoticky přestavět. Na ni navazuje Kaiserštejnská zahrada, dříve se táhnoucí kolem Kaiserštejnského, dnešního Lichtenštejnského paláce. Dodnes se tam nachází domek, který hrabě Nostic daroval Josefu Dobrovskému. Před ním je jeho pomník z roku 1902.

Národní divadlo

Je novorenesanční budova postavená v letech 1868 – 1881 z celonárodních sbírek (architekt J. Zítek) a obnovená po požáru r. 1883 (architekt J. Schultz). Vnější i vnitřní výzdoba je dílem umělců generace Národního divadla – M. Alše, F. Ženíška, V. Hynaise, J. V. Myslbeka aj. Je přední českou divadelní scénou, uvádí činoherní, operní a baletní představení.

Divadlo je 26m vysoké. Velice dobrá akustika a slyšitelnost i v nejsvrchnějších patrech. Nad hledištěm visí 2 tuny těžký lustr o šířce 3 metry a délce 5,5 metrů, který má 260 lampiček. Opravuje se v půdním prostoru, kam se dle potřeby vysune. Mezi jevištěm a hledištěm jsou 3 opony. Železná opona pro případ požáru, druhá opona namalována Vojtěchem Hynaisem oslavuje obětavost českého národa při budování Národního divadla a třetí opona je červená, sametová a roztahuje se ručně.

Nad oponami lze spatřit nápis „Národ sobě“, který vystihuje spolu s Hynaisovou oponou občany, kteří darovali peníze na výstavbu budovy. Nad oponou se také nachází plastická Štyrchova figurální sbírka. V divadle se nachází i varhany. Ve foyeru na prvním balkóně se nacházejí malby Mikoláše Alše a Františka Ženíška. Ve foyeru i v jiných prostorách divadla jsou též bysty osobností, které se mimořádně zasloužily o divadlo. Jsou zde i 3 nástropní malby. Jedna zobrazuje zlatý věk, druhá úpadek a třetí znovuzkříšení.

Vyšehrad

Vyšehrad je historické opevnění na skále nad pravým břehem řeky Vltavy v Praze a taktéž stejnojmenná čtvrť na jihu správního obvodu a městské části Prahy 2, zaujímaví jeho bezprostřední okolí. Váže se k němu řada pověstí z počátků českých dějin. Vyšehrad vznikl jako knížecí hradiště ve druhé polovině 10. století.

A hlavním sídlem panovnické moci se stal jaksi z nouze, možná z trucu. Po kratších pobytech knížat Jaromíra a Boleslava II. sem natrvalo přesídlil až v roce 1067 Vratislav II., když už to nemohl vydržet pod jednou střechou Pražského hradu se svým bratrem biskupem Jaromírem. Vratislav (poté, co se v roce 1085 stal historicky prvním českým králem, označovaný jako Vratislav I.) pak proměnil Vyšehrad na honosné sídlo s paláci, kostely a kapitulou, obehnané kamennými hradbami.

Po návratu Soběslava I. na Pražský hrad po roce 1140 vyšehradský areál dlouho chátral, nakrátko jej povznesla k bývalé slávě až velkolepá přestavba za doby Karla IV. Karel IV. hrdý na svůj přemyslovský původ po matce, s pietou uchovával na Vyšehradě údajné lýkové střevíce a mošnu Přemysla Oráče. Byl to také on, kdo pomáhal šířit vyšehradský kult včetně všech bájí a pověstí, kdo jej ztotožnil s tradicí přemyslovského rodu. Dále nařídil, aby právě zde začínaly korunovační slavnosti českých panovníků.

Po válkách v 15. století však znovu zpustl a již nebyl obnoven. Při rozsáhlé, i když z vojenského hlediska zcela zbytečné přestavbě na barokní citadelu v 17. a 18. století byla většina pozůstatků středověkého Vyšehradu zničena. Od 15. do 19. století byl Vyšehrad s podhradím též samosprávným městem, do roku 1848 podřízeným vyšehradské kapitule a připojeným ku Praze roku 1883. V téže době došlo k přetvoření hřbitova při kostele sv. Petra a Pavla na pohřebiště zaslužilých českých osobností se Slavínem. Od roku 1962 je sadově upravený vyšehradský areál národní kulturní památkou.

Příloha C – Pražský hrad

**Katedrála svatého
Víta**

Pražský hrad

Zlatá ulička

Jelení příkop

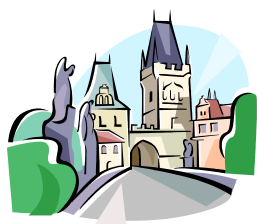

Letohrádek královny
Anny

Vladislavský sál

Pražský hrad

Popisky

Katedrála sv. Víta	Jelení příkop
Pražský hrad	Letohrádek královny Anny
Zlatá ulička	Vladislavský sál

Příloha D – Zajímavá místa Prahy

Loreta

Petřínská rozhledna

Bludiště

Karlův most

Bruncvík

Orloj

Kampa

Národní divadlo

Vyšehrad

Popisky

Loreta	Karlův most
Petřínská rozhledna	Bruncvík
Bludiště	Orloj
Kampa	Národní divadlo
Vyšehrad	Bruncvík
Bludiště	Orloj

Příloha E – Praha jak město zábavy

bobová dráha

Národní galerie

Zábava v Praze

Kino

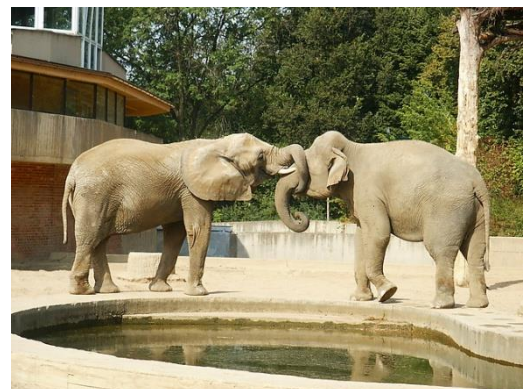
Divadlo

bruslařská dráha

Zoo

Botanická zahrada

Matějská pouť

Národní muzeum

Bazén

Popisky

bobová dráha	Botanická zahrada
Národní galerie	Matějská pouť
kino	Národní muzeum
divadlo	bazén
bruslařská dráha	Zoo

Příloha F – Poznáváme Prahu vším co se hýbe

Taxi

Autobus

**historická
tramvaj**

Kočár

Tatra 52

Tatra 52

historický vůz

Tramvaj

Vláček

Metro

Parník

Přívoz

lanová dráha

Lanovka

Esko vlak

Auto

Doprava v Praze

Popisky

Taxi	Autobus
historická tramvaj	Kočár
historický vůz	Tramvaj
Vláček	Metro
Parník	Přívoz
lanová dráha	Lanovka
Vlak	Auto

Příloha G – Řízený rozhovor

1) Proč právě Montessori pedagogika? Jaká jsou podle Vás největší pozitiva?

Jako pozitivum jednoznačně považuji partnerský přístup učitelů k dětem. Není výjimkou, že si učitel s dětmi tyká. Učitel respektuje názor dítěte a nijak nezlehčuje či neznevažuje jeho názor. Děti jsou vedeny k tomu, aby své myšlenky uměly vysvětlit či jinak obhájit. Děti nejsou známkovány ani jinak hodnoceny. Tím se eliminuje ve třídě na minimum soutěživé prostředí a panuje zde přátelská atmosféra.

Děti přicházejí do školy s přirozenou touhou po poznání a ta se u nich za pomoci vhodných montessori pomůcek podporuje a rozvíjí. Jako další velké pozitivum vidím propojenost jednotlivých oblastí. V montessori nejsou předměty rozděleny do jednotlivých hodin, ale vše se přirozeně propojuje a prolíná.

2) V čem má Montessori pedagogika podle Vás svá úskalí?

Úskalí vidím ve velkých nárocích na učitele – časových a energetických. Je potřeba aby učitelé perfektně ovládali nejen metodické postupy každé z pomůcek, ale zároveň didaktiku jednotlivých oblastí a byli také dobrými psychology. Dále je potřeba se na každý den připravovat, často i tak, aby každé z dětí rozvíjelo co je potřeba a navazovalo něčím novým na činnost z předchozího dne. V montessori je každý den jiný a nikdy se stejně neopakuje. Časově náročné je psaní slovního hodnocení, které se píše každému dítěti „na míru“, konzultace s rodiči, které probíhají několikrát do roka, při nichž je přítomen učitel, rodič a dítě. Každý učitel věnuje rovněž hodně času samosprávě třídy, školního prostředí a školy samotné.

3) Jak probíhá zápis do první třídy?

Nejdůležitější pro vstup dítěte do první třídy je fyzická, duševní a sociální zralost. Dalším důležitým faktorem je u rodičů znalost montessori principů a jejich případná spolupráce se školou. Díky velkému zájmu o montessori třídy hraje roli i trvalé bydliště dítěte.

Zápisu do montessori třídy předchází několik různých aktivit. Jednak jsou to dny otevřených dveří, ve kterých mají rodiče možnost nahlédnout do výuky a vidět jak vše probíhá. Dále jsou to „dílňičky pro děti“, kdy mají možnost předškoláci samotní přijít do školy a vyzkoušet si, jaké je to být školákem. Škola pořádá pro rodiče montessori kurz, kde si rodiče mohou vyzkoušet a prožít, jak se pracuje v montessori.

Zápisy do montessori tříd probíhají v naší škole každoročně v nějakém tématu. Např. večerníčky, zoo, pohádkové postavy, karneval... Dítě v den zápisu společně s učitelem a dětmi ze starších ročníků stráví čas u různých aktivit, kde společně zkoumají jeho školní zralost. Rodič se mezitím věnuje vyplňování dotazníků a rozhovorům s vedením školy.

4) Popište, jak probíhá běžný den v montessori třídě.

Jak už jsem říkala, žádný den není stejný. Většinou se sejdeme ráno ve třídě na elipse. Děti si povědí co je potřeba. Učí se naslouchat ale i zajímavě povídat ostatním. Řekne se, co se daný den má udělat a každý má možnost se k tomu vyjádřit – na čem chce pracovat, v čem bude pokračovat atd. Poté se děti pustí do práce. Dopolední blok bývá většinou „klidový“, kdy děti sedí u stolečků a procvičují psaní, počítají, procvičují s pomůckami individuálně co je potřeba. Po cca 2 hodinách práce je přestávka. Poté je čas na tvoření společných či individuálních projektů v rámci kosmické výchovy. Některý den máme hudební výchovu, tělocvik či tvoříme.

5) Jakou roli hraje spolupráce rodičů se školou?

Spolupráce rodičů se školou je klíčová. Rodiče se mohou zapojovat během výuky, při přípravě jarmarků, exkurzí nebo výletů.

6) Jakou zpětnou vazbu máte od dětí či jejich rodičů, absolvovaly montessori vzdělání na vaší škole?

Montessori třídy jsou na naší škole do pátého ročníku. Děti mají možnost v páté třídě přestoupit do šestého ročníku základní školy ať už naší školy Na dlouhém lánu nebo jiné základní školy anebo přestoupí do prvního ročníku na gymnázium.

Žáci se k nám při různých příležitostech vrací. Ať už jsou to různé školní slavnosti či návštěvy z jejich vlastní iniciativy. Je to vždy velmi milé a pozitivní setkání. Děti rády vzpomínají. Rodiče často povídají o svých zbytečných obavách z přechodu na jiný typ vyučování. Tato setkání s rodiči bývají velmi přínosná zejména pro rodiče, jejichž děti do montessori právě chodí. Děti jiný způsob výuky přijmou bez jakýchkoli potíží. Známkování nebo hodnocení pro ně není problém, neboť jsou většinou již na tolik vyvrálí, že vědí jakou má hodnocení funkci a nemají ho stanovené na prvním místě. Pokračují v tom, co mají v sobě zakořeněné a to je učení se pro sebe samotné, pro život a to rovněž nese i své ovoce a tím jsou dobré známky.

7) Podílí se vaše škola nějakým způsobem na vzdělání rodičů v montessori pedagogice?

Jak už jsem zmínila, škola pořádá pro rodiče montessori prožitkové kurzy. Kurz se uskutečňuje během 10ti setkání, během nich si rodiče vyzkoušejí často z pozice dítěte, jaké je to získávat informace skrz montessori materiály podtržené partnerským přístupem učitele. Každé setkání ukazuje rodičům nějakou oblast – český jazyk, matematiku, psaní, čtení, kosmickou výchovu, tvorbu projektů, výchovy v montessori, atd. Rodiče se na vlastní kůži seznamují s montessori principy v praxi.

8) Jaké vzdělání je požadováno po učiteli v montessori třídě?

Tak jako pro všechny učitele je požadováno vysokoškolské pedagogické vzdělání se zaměřením na první stupeň + montessori kurz, pořádaný společností montessori ČR, AMI kurz pro příslušný věk.

9) Kde je možné získat montessori vzdělání jak pro učitele, tak pro rodiče?

V ČR je nejznámější společnost montessori ČR, která pořádá každoročně kurz pro rodiče či učitele. Kurz trvá zpravidla dva roky a je zakončen zkouškami, předložením a obhajobou závěrečné práce. Dále je v ČR možnost získat montessori vzdělání na Montessori Institute Prague. Tento institut umožňuje absolvovat výcvik pro věk 0-3, 3-6 a nebo 6-12.

10) Jak Vás ovlivnila Montessori pedagogika v práci či v životě?

V obou směrech mě ovlivnila velmi. K montessori v praxi jsem se dostala v posledním ročníku VŠ. V tu dobu jsem pochybovala, jestli je školství pro mě tím správným směrem. Nastoupila jsem na měsíční praxi do montessori třídy a uvědomila si, že tohle je to, co je mi blízké. Musela jsem si dodělat ještě montessori vzdělání a pak už jsem se naplno věnovala práci s dětmi, která je pro mě víc koníčkem než prací.

Velký vliv to mělo i na můj osobní život – začala jsem se dívat jinak na děti obecně, na lidi, na svět kolem sebe. Díky montessori jsem otevřela oči.

Příloha H – Didaktický test

- 1) „Vidím město veliké jehož sláva hvězd se bude dotýkati...“ věštila
 - A) Libuše
 - B) Kazi
 - C) Teta

- 2) Václavské náměstí má jméno podle
 - A) Karla IV.
 - B) sv. Václava
 - C) podle prezidenta

- 3) Na Karlově mostě se nachází
 - A) 20 soch a sousoší
 - B) 30 soch a sousoší
 - C) 35 soch a sousoší

- 4) Vyber, jakými dopravními prostředky se můžeš pohybovat po Praze v rámci MHD.
 - A) Tramvaj
 - B) Autobus
 - C) Letadlo
 - D) Loď-přívoz
 - E) Kolo
 - F) Trolejbus
 - G) Metro
 - H) Taxi

5) Vyber správný název pro stavbu na obrázku

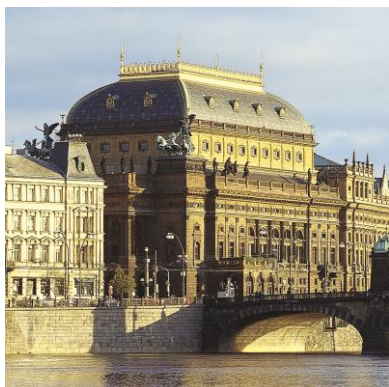
- A) Barrandovský most
- B) Libeňský most
- C) Karlův most

- A) rozhledna Petřík
- A) Žižkovský vysílač
- B) rozhledna Petřín

- A) Katedrála sv. Marka a Matouše
- B) Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha
- C) Katedrála svaté Anny

- A) Národní divadlo
- B) Národní muzeum
- C) Státní opera

6) Co najdeš na Pražském hradě? (Vybarvi název.) Napiš informaci, na kterou si k místu vzpomeneš.

Katedrála sv. Víta

Loreta

Jelení příkop

Kampa

Zlatá ulička

Vladislavský sál

Národní galerie

Bludiště

Petřínská rozhledna

Národní divadlo

7) VYSTŘIHNĚ JEDNOTLIVÁ SLOVA A PŘILEP JE KE SLOVŮM, KAM PATŘÍ:

A) PRAŽSKÝ

B) PETŘÍNSKÁ

C) KARLŮV

D) STAROMĚSTSKÝ

E) ŘEKA

F) DIVOKÁ

G) LETIŠTĚ

H) ZLATÁ

I) KATEDRÁLA

✂-----

ULIČKA	VLTAVA	ŠÁRKA
HRAD	MOST	ROZHLEDNA
VÁCLAVA HAVLA	SV. VÍTA	ORLOJ

8) Napiš a namaluj, co všechno bys řekl kamarádovi o městě, ve kterém žiješ.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Romana Štěpánová

Obor: Speciální pedagogika

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Alternativní pedagogická koncepce Montessori

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 67

Celkový počet stran příloh: 63

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 4

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jiří Dvořáček, CSc